

THURÓCZY KATALIN

REMÉNYÜNK TELE

Francia darab

SZÍNÉSZEK

LUC - hatvanéves
GUILLAUME - ötvennyolc éves

I. rész

Színhely: egy közel három éve nem működő színház raktára. Ami eladható tárgy akadt, azt el is adták, csak azok a díszlet-, bútor- és ruhadarabok maradtak, amelyekért a legelszántabb ócskás sem adna egyetlen sou-t sem.

A színpad két részre tagolódik. Fönt, körülbelül két éter magasan a külső díszletajtót (négy méter magas rozsdás monstrum, gondos kezek számtalan lakattal és pánttal zárták le, megővendő a benti kacatokat, és amely az idő korróziófogának ennek ellenére sem tudott ellen-állni - a számtalan apró lyukon, mint derűs, rozsdalepte égbolton a csillagok, beragyog a kinti fény) korláttal védett rámpa köti össze a színpadra vezető vasajtóval.

Lent-két hátra vezető utcát hagyva - díszletfalak, bútorok, kellék- és ruhaládák kusza halmaza. Jobb oldalon korlát nélkül vaslépcső vezet a felső szintre.

Az utca magasságában szögletes pinceablakok.

Jobbra, a lépcső alatt rögtönzött fekhely: függönyök el letakart szabványdobogók. A lépcső előtt valamelyik tragédia roppant szomorú végkifejletét idéző koporsó - fedele hanyagul mellé támasztva - dúsan aranyozva, kopott csipke szemfödővel.

A két díszletutca találkozásánál fekhely zárja le, amelyen borvörös paláttal letakarva összekuporodott alak fekszik. Az alak megmozdul, fel-emelkedik - haja csapzott, nehezen szedi a levegőt, arca fénylik az izzadságtól, mereven bámul a falnak támasztott díszlettöredékekre. A díszletek mögül japán katona lép elő terepszínű kezeslábasban, fején álcázott fémsisak, kezében géppisztoly. Nesztelenül oson előre, ügyesen használva fedezéknek a kiugró szögleteket. E/ös-ér, néhány pillanatig farkasszemét néznek, a japán felemeli a géppisztolyt, váratlanul szétcsapja a karját, mellén mélybarlang nyílik, odakap, ujjai között bugyogva tör elő a vér.

Az ágyon ülő férfi hanyatt veti magát, a japán eltűni.

Óvatos motoszka: az egyik pinceablakban megjelenik egy férfiláb. Gondos tapogatódzás után megtalálja a régi kredenc tetejét, biztonságosan talajt fogva bemászik a láb tulajdonosa. Három nagy papírzacsokot szed be kintől, kicsit pihen. Kászalódik, lehátrál a bútorokból képezett alkalmi lépcsőn

LUC (könnyedén mozog) ...ha van Isten egyáltalán, az Molière-re hasonlít: félreacsúzott parókában ül egy felhő szélé, és térdét csapkodja a röhögéstől, ha lenéz ránk... (Leér, diadalmas mosollyal szemrevételezi a sértetlenül lehozott zacskókat) ...Esní akar, de nem tud... mosogatórongy-felhők... meg minden... (Kifejező gesztus) ...ramaty! (A lépcső alatti ágyra pakol) ...Hoztam tejet, kenyeret... Véronique adott halat meg kagylót, meg kell enni, míg friss... (Végre lehuppan az ágyára) ...Ez a Véronique! Megint terhes... elég, ha szegény Gaston ágyra dobja a kalapját, e' máris... (Kifejező gesztus) ...hanyadik is? ...Hatodik, hetedik...

Föláll, a díszletek közül előbányászik egy kopott, fehér asztalt - az aranyozás valamelyik Molière-darabra utal, amelye a néhai színház, úgy látszik, elsőszerepelt játszott -, a hiányzó láb. t székel pótolja.
Csönd

Voltam az ügynökségen.

Csőnd

Semmi. Benettnél is voltam.... Semmi. Áll a szakma. Mindenki vár. Hogy mire? (Kifejező gesztus)

Csőnd

Gyere, egyél. (Öregapó valamelyik Csehov-darabból) Enni kell... Enni kell! Guillaume!

Újra feltűnik a japán katona, ügyesen fedezve magát onon Guillaume felé, aki felül, elgyötört arcán folyik a verejték, inge a testéhez tapad

...Mivel kezdjük? ...Paradicsom, uborka... csináljak salátát? Tudod mit? Csinálok egy jó kis salátát... (Az ágyhoz lép)

A japán eltűnik

Hé! Mi van veled?... Megint?...

Guillaume-t mintha rugó lökné, felpattan, elkapja Luc torkát, az védekezik. Az asztalra zuhannak. Mindkettő gyakorlott és erős: Guillaume-t a láb, Luc-öt a rémület teszi erőssé. A verekedés körülbelül másfél percig tart, igen attraktív, és semmel láthatóan nem babra megy a játék. Guillaume-ból váratlanul kifut az erő, összecsapkodik, mint egy rongybaba. Luc óvatosan az ágyra fekteti, maga is leül Guillaume mellé. Meg-fogja a homlokát

Megint! Van vagy... (Kifejező gesztus) ...majdnem megfojtottál... nem mintha baj volna, csak... (Most Lady Macbeth) „Arabia minden fűszere...” (Göröcsbe rándult kézzel elkocog gyógyszerért) Ezt vedd be. (Hogy Guillaume nem mozdul, fölemeli a fejét, aztán visszatesszi, rájön, hogy nem hozott vizet, a lépcső és koporsó közötti keskeny benyílásban örökké csöpögő falikúthoz ballag, vizet tölt pohárba, visszamegy, megáll Guillaume fölött) Ha legalább szeretnélek. De nem is szeretlek... (Újra felemeli Guillaume fejét, beadja a gyógyszer, vissza a csaphoz...)

GUILLAUME Ez mi?

LUC Kutyaszar! Mi! (Vizes rongydarabbal jön, törölgeti Guillaume-ot)

Csőnd

GUILLAUME (nehézkösen felül) ...Tudod ...sohasem ló... rám fogja, de nem ló... néha közel jön, fölém hajol... érzem a leheletét, a szája szagát... de nem ló... aztán barlang á mellkasán, vér... de nem ló, nincs ideje... én vagyok a gyorsabb, mindig... nincs ideje, mert... ugye én vagyok a gyorsabb?

LUC Te vagy. Maradj nyugton egy kicsit...

GUILLAUME ...Sohasem ló... mert gyorsabb vagyok...

LUC ...Mindjárt hatni fog... nyugi...

GUILLAUME Luc, ha meghalok...

LUC Nem halsz meg.

GUILLAUME ...Ne engedd, hagy mindenféle hülyeséget beszéljenek fölöttem... legjobb férj, legjobb szerető, legnagyobb színész... semmi ilyen marhaságot, csak ennyit: ő volt a leggyorsabb... ennyit, semmi mást... igérd meg...

LUC Megígérem. csak maradj már a seggeden!

GUILLAUME ...Csak azt, hogy... (Gesztus: a sírfelirat, amely a halott kivételes gyorsaságáról biztosítja a gyanútlan gyászolókat)

LUC (fölpattan, váratlan serénységgel takarítja a verekedés romjait) ...Ha így megy tovább, elfognak az asztalok... még néhány ilyen (Kifejező gesztus) ...földről eszünk, mint a kutyák... jó vicc... (Eltűnik a jobb oldali folyosón)

Guillaume kiül az ágy szélére, kábán körülnéz - hátul zaj, döglő díszletfalak, harsány káromkodás. Kis idő elteltével Luc diadalmasan elő-cipel egy rönkfából ácsolt asztalt, valamelyik Shakespeare-darab bútorát

...Hoztam kenyeret, sajtot, Véronique megint állapotos...

GUILLAUME Megjöttél?

LUC (a kérdés szembeötlő hülyesége fellelkesíti) Nem! Nem jöttem meg, de hamarosan megérkezem. Várj erősen...

GUILLAUME (undorodva húzza le magáról a csuromvizes inget)

...Megmosdom... (Bizonytalanul feláll, egyik lábából fölmarkol néhány Molière-inget, kiválaszt egyet hordani, egyet törülközőnek)

LUC (nézi) „Hány inged van, Ned?”

GUILLAUME (elmosolyodik) „Kettő. Egy rajtam, egy fölösleges...” (A benyilóba megy, élvezettel szórja magára a hideg vizet)

LUC közben asztalra rakja az enivalókat, rövid kotorászás után az egyik ládából ütött-kopott kellékedényeket szed elő - kupákat, tálakat, egy vödör vízben leöblíti és az asztalra rakja -, így némi képzelőerővel egy reneszánsz lakoma illúzióját élvezhetjük kis idő múlva

LUC Tudod... (Megáll, nézi a mosdó Guillaume-ot)

GUILLAUME Mi van?

LUC Semmi.

Csönd

GUILLAUME (megtörölközik, a másik inget magára húzza) Nincs valami meleg...

LUC ...Keress valamit...

Guillaume rövid turkálás után egy meggyvörös bő köpeny mellett dönt; fölveszi, asztalhoz ül. Most valahogy Lorenzo il Magnificóra hasonlít. De a gyógyszer hatott, lényegesen jobb állapotban van

Mit szólsz hozzá, megéheztem.

Esznek. Csönd

Gondoltad volna valaha?... Hozomra eszünk... hitelbe... Véronique tudja, hogy sosem fizetjük meg... mégis... (Kifejező gesztus) Valaha látott játszani. Megnevettették. Megrikattuk... valaha látott játszani minket...

Csönd

...egyszer... néhány pillanatra elfeledhette átizzadt lepedők, nyúlós délutánok mocskát... ezért most... (Kifejező gesztus. Edénybe önti a zörgő kagylókat) ...még citromot is adott hozzá...

Csönd. Esznek, az eleven hús látványa furcsa gondolatokat ébreszt bennük. A színpadi világítás követi szűrt fényű impressziójukat

Még jó, hogy nem vagyunk kurvapecérek. Még jó.

Csönd

És szerencsére sosem voltunk.

Csönd

...mint a sporthorgászok: nem érdekli őket a kifogott hal jellege, múltja, jövője, hogy milyen lehet fokhagymásan, roston sütve, sem a színe, formája, csikozásának szép szimmetriája, fátylas uszonya, csak a mennyiség, a darabszám, a kiló, úgyhogy őszintén örülök, hogy sosem voltam kurvapecér.

GUILLAUME En is.

LUC ...Gondold meg, jön egy nő, egy olyan beleváló kis... (Kifejező gesztus) te meg csak azt nézed, milyen a... (Kifejező gesztus) pedig nem csupán az a lényege, van neki például gyerekkora, álmái, vágyai, végigélt nappalok százai, nem beszélve az éjszakákról, barátai, szülei vannak, néha férje is, esetleg gyerekei, szemében sosem látott tájak, szelfútta róna, hőmező, pálmafák, ezernyi lehetőség, te meg csak... (Kifejező gesztus)

GUILLAUME Hát igen...

Csönd

LUC Nekünk aztán volt. Aki azt állítja, hogy nem volt, az mocskos hazug disznó, mert volt. De csak úgy... csak azért, soha!

GUILLAUME ...Hát volt...

LUC ...Jön egy ilyen... (Gesztus) egy ilyen nő, hozza tálcán a lelkét, te meg csak... (Gesztus) ...Disznóság volna! Csibészég! GUILLAUME Gazemberség.

LUC ...Mert attól, hogy gyönyörű, még okos is lehet, meg kellemes, meg kedves, meg szellemes... egy szikrázó elme...

GUILLAUME ...Lehet éppen...

LUC ...és egy okos nő legalább olyan izgató, mint egy gyönyörű, pláne ha ráadásul nem egészen ronda, és mért lenne egy okos nő ronda... ráadásul, mert okos, színesebb a fantáziája, találékonyabb, kifí-

nomultabb, bohókásabb... és az sem igaz, hogy gátlásosabbak, aki ezt állítja, annak sose volt viszonya okos nővel, és némi kis ravasz-sággal talán feledtetni tudja a rondaságát is, egy kis idő és némi gyakorlat után fel sem tűnik, és mire újra szemügyre veszed, úgyis túl vagytok mindenem...

GUILLAUME ...Persze nem árt, ha nem túlságosan ronda...

LUC Nem árt. De nem kell feltétlenül gyönyörű szépnek lennie. Az is igaz, jó, ha egy nőnek nem lóg a melle, én legalábbis sosem láttam gyönyörű nőt lógó mellel, és hájas hassal, gyönyörű nőben ilyennel soha nem találkoztam, de azért, mert okos, nem kell feltétlenül undorítóan csúfnak lennie...

GUILLAUME ...nem kell... (Fokozódó érdeklődéssel figyel Lucöt)

Csönd

Ki az?

LUC Mi az, hogy ki az?

GUILLAUME Kivel találkoztál?

LUC Nem érdekes... Régi ügy.

Csönd

Nem vagyok macho! Sose voltam! Persze lehet, hogy az vagyok néha... de ilyenkor... a menet élén a Crazy Horse Saloon... utánuk néhányan transzparenszel... roncsderby... aki az élen halad, gondolom, a főideológus, a fő-fő szervező olyan, hogyha lemegy a bányába, följön a szén... a sok aranyos libuska meg mögötte jelszavakat gágog... bukolicus kép... fellázadt tyúkfarm... nem mintha haragudnék rájuk, csak ostobák... és köztük... nem fogod elhinni...

Csönd. Kicsit küzd magával, aztán nem bírja, odahajol Guillaume füléhez, súg neki. A hatás elementáris...

GUILLAUME Ez nem igaz!

LUC De... ott vonult köztük kipirult arccal... ő is ordította a konzervostoba jelszavakat...

GUILLAUME Lehetetlen! Mikor utoljára... (Gesztus) elragadó volt, és... mint a mézes kenyér... (Váratlan tárgyilagossággal) tényleg, neked volt meg előbb vagy nekem?

LUC Nem tudom... Neked.

GUILLAUME Nem. Neked... nekem akkor... ki is... nem tudom pontosan, de nálad ismerkedtem meg vele... fekete ruhában volt, elől zárt, hátul semmi... azonnal rám akasztotta magát, én meg zavarban voltam, mert tudtam, hogy a tied...

LUC ...Igaz... már rég túl akartam adni rajta, de mindig rájött, és kidobott, erre én csak azért is maradtam... ezért ne kezdj soha okos nővel...

GUILLAUME ...Azért az okostól távol állt... ravasz kis dög volt, de az ágyban... képzeld, egyszer... (Rövid vívódás után odainti Luc-öt, és súg valamit a fülébe, élénk gesztusokkal kísérvé)

LUC (őszinte érdeklődéssel) ...Ne mondd! Es erre te?

GUILLAUME ...Erre én... (Súg)

LUC ...Erre ő...

GUILLAUME ...Ő meg... (Hosszasan suttog)

LUC (arcán elképedés) ...Na, ne!

GUILLAUME ...Ha mondom! Sőt! (Újabb hosszas suttogás)

LUC Nem tőlem tanulta! Esküszöm, nem tőlem... egyszer ugyan előfordult, hogy... (Élénk suttogás sok gesztussal) ...de azt, hogy... (Suttogás) ...soha.

GUILLAUME Pedig azt mondta, hogy tőled.

LUC Hazug kis szuka!

GUILLAUME Amikor egyszer meg... (Suttogás) ...arra azt mondta, te azt mondtad, úrinő ilyesmit nem enged...

LUC Méghogy úrinő! A megismerkedésünk estéjén... még a keresztnevét sem tudtam, mert mindenki valami hülye beceneven emlegette... nekem esett és... (Suttogás) ...méghogy úrinő!

Csönd

Meddig bírtad vele?

GUILLAUME Fél évig.

LUC (őszinte csodálattal) Brávo! Rekordot döntöttél... ennyi ideig senki sem bírta...

GUILLAUME ...és most ott vonul, zászlót lenget és jelszavakat skandál...

LUC Szegény.

GUILLAUME Szegény.

LUC ...A többieket megértem valahol... de őt...

GUILLAUME ...Őt nem.

LUC ...Azért gondold meg, miféle alakok várják őket otthon... sörhas, izzadó tenyér... döbbenetes, ahogy széthízik a fiatalság. Alakját vesztí, megráncosodik... és az álmok, tervek, vágyak ugyanúgy szétesnek, mint a test... elzsirosodnak, összepöndörödnék, kiszáradnak... álommúmiák, meggörbült vágyak... nem irigylem őket, nem irigylem...

...nekünk legalább még volt... a mozi... bementé, gyönyörű nők, szép férfiak... de ezek a mostaniak... jó, én sem vagyok egy Adonisz, de ezek mellett... beülsz gyanútlanul, és a vásznonról rád vigyorog egy bányarém... lehet, régmódi vagyok... meglehet. De régen azért úgy jöttünk ki, hogy utána hetekig... hetekig arról álmodtunk... azok a nők... ők voltak a párna, amit éjjel öleltünk, ők voltak a lábunk közé gyúrt takaró... most meg... őszintén, megkívántál a mostaniak közül valaha valakit?

GUILLAUME Hát...

LUC Na, látod!...

Csőnd

Persze, azért akad... két éve forgattam egyvel... azért az... (*Kifejező gesztus*) ...ki gondolta volna akkor, hogy idejutunk... a csúcson voltunk... királyok voltunk, császárok... olyankor nem hiszi az ember, hogy (*Kifejező gesztus*) ...ez a Benet is! Ői a rohadt íróasztala mögött, bámul rám, mintha sosem látott volna... (Most Benet) ...sémmit, kedvesem! All a szakma! Sorban csuknak a színházak, aranyoskám! Csöd, csöd, mindenütt csöd! Nézz be a jövő héten, szívem!" ...A mocskos!... Ribanc! Többször cserél férjjet, mint fémerneműt... „Vettél tiszta bugyit, Desdemona?”...

GUILLAUME Nem mind... vannak, akik... (*Kifejező gesztus*)

LUC Vannak...

GUILLAUME ...tisztességesek...

LUC ...gyönyörűek...

GUILLAUME ...olvadó tehénszépségek...

LUC ...késpenge feketék...

GUILLAUME ...odaadó unalmasak...

LUC ...elragadó kis dögök...

GUILLAUME (*vágyódva*) ...Simone...

LUC (*felélenkülve*) ...Agnés...

GUILLAUME (*ábrándozva*) ...Elise...

LUC (*gúnyosan*) ...Colette...

GUILLAUME (*bizonytalanul*) ...Mathilde...

LUC (*kétértelműen*) ...Odette...

GUILLAUME (*rajongva*) ...Bernadette...

LUC (*zavartan*) ...Pascale...

GUILLAUME (*álmódóva*) ...Giselle...

LUC (*röhögve*) ...Solange...

GUILLAUME (*szenvedéllyel*) ...Audrey...

LUC (*izzón*) ...Brigitte...

GUILLAUME (*hősileg*) ...Christine...

LUC (*lágyan*) ...Lydie...

GUILLAUME (*közönségesen*) ...Monique...

LUC (*hévvel*) ...Natasha...

GUILLAUME (*diadallal*) ...Féte Nationale...

LUC (*egyvetértve*) ...Páques...

GUILLAUME (*lehiggadva*) ...Noél...

Csőnd

LUC „Tíz év alatt ezer nő, az még mindig csak háromnaponként egy.”

GUILLAUME ...Es marad két hónapnyi vakáció.

Csőnd

...Soha nő még nem szeretett úgy, ahogy én szeretek, ha szeretek, volt, amelyik a testemet szerette, volt, amelyik magát a szerelmet, volt, amelyik azt, amit elképzelt rólam, volt, aki azt, amit játszom magamról, de soha egyikük sem vette a fáradságot, hogy megkeresse a rejteajtót... nincs nagyobb magány a férfi magányosságánál... egy nő kibeszéli, kibógi, kiordítja magából, összetör néhány fányért, belelóg a macskába, és kész... egy férfi örökre magán hordja, a bőrébe égvé, csontjába meszesedve azt a megfogalmazhatatlan mondatot... azt a... (*Kifejező gesztus*) (*Egyre jobban beleéli magát, egyre nagyobb pátosszal mondja, és ettől valahogy egyre kamaszosabb*) ...Ha férfi hal meg, egy Isten hal vele... még a legmocskosabb, leg-ócskább csavargóval is... A nőknek nincs titkuk: nyúlj hozzájuk gyakorlott kézzel, kifordítják magukat, mint egy zoknit... tölts velük egy hetet: mindent tudsz róluk... és nem marad más, csak a zacc a csésze alján: az unalom... Mi meg akarjuk kapni őket, ők meg akarnak tartani... leigázni, bilincsbe verni, gondosan lekötözött üvegekben polcra tenni, a befőttek közé...

LUC ...és ha megérik, hogy szabadulni akarsz...

GUILLAUME ...ha megérik, hogy vége...

LUC ...ez borzasztó...

GUILLAUME ...szörnyű...

LUC ...de végül mégiscsak...

GUILLAUME ...mindezek ellenére...

LUC ...vagy pont ezért...

GUILLAUME ...imádom őket...

LUC ...szerelem!...

GUILLAUME ...szerelem... annyiféle módon voltunk szerelmesek...

LUC ...fiatalon örültem, mohón, túláradón...

GUILLAUME ...sebezhetőek voltunk, és romantikusak, minden örült-ségre képesek...

LUC ...aztán a variációk végtelen lehetősége kápráztatott el...

GUILLAUME ...végül csak izleletgűjt a szerelmet, mint kényes ízlésű gourmand: egy csók, egy kis kaviár, pezsgő... *Veuve Clicquot*... LUC ...szerelem! ...Manapság minden túl könnyen megy... régen küzdeni kellett... emlékszel? Mit hajkurásztunk egy-egy nőt... álmatlan éjszakák, dugórészen hajnali kóborlások... véget nem érő képzelt párbeszéd: ha ő akkor azt mondja, én ezt... haditervek... de most: „Jössz? - Rádumáltál.” ...Szegény fiatalok, milyen unalmas lehet az életük...

GUILLAUME Talán mégsem...

LUC Mit mégsem?

GUILLAUME Mégsem annyira unalmas, ha így csinálják, ki kéne próbálni...

LUC Jó vicc...

GUILLAUME ...nem vagyok annyira öreg!

LUC ...én sem, de azért...

GUILLAUME ...még most is ringbe szállok, ha kell...

LUC ...én is tudok, amit tudok... (*Pátosszal*) „A férfinek kötelessége magáévá tenni a világ összes asszonyát, és ha ez nem is mindig sikerülhet, legalább törekedni e kell rá.”

GUILLAUME Okos.

LUC Amado. Jorge Amado.

GUILLAUME Okos... mi meg csak ülünk itt, ebben a koszos pincében, közben kint az élet... (*Kifejező mozdulat*)

Csőnd. Ha szükséges, itt távoli Zene szólhat, ha nem, akkor nem

LUC ...gondold el, nyílik fönn a vasajtó...

Mindketten elképzelik a jelenetet -- a nézőnek is látnia kell

GUILLAUME ...egy pillanatra megáll, körötte szikrázó napfény...

LUC ...végigmegy a rámpán. .

GUILLAUME ...le a lépcsőn...

LUC ...első fok: ledobja a kabátját...

GUILLAUME ...nem! Lecsúszik a válláról...

LUC ...lecsúszik a válláról...

GUILLAUME ...zavarban van...

LUC ...második lépcsőfok, a hajához nyúl...

GUILLAUME ...kibontja...

LUC ...hosszú szőke...

GUILLAUME Barna.

LUC Szőke.

GUILLAUME Barna!

LUC ...de hosszú, az biztos...

GUILLAUME ...gombolja a blúzát...

LUC ...egy gomb...

GUILLAUME ...második...

LUC ...harmadik...

GUILLAUME ...negyedik...

LUC Több nincs. Léveti.

GUILLAUME A szoknya színes tócsa körülötte...

LUC ...harisnyatartó...

GUILLAUME kilép a cipőből... lassan közeledik...

LUC ...elmegy a koporsó me lett...

GUILLAUME ...már érzed az illatát...

LUC ...a haja elborít...

Nagy csörrenéssel betörnek az egyik ablak, és egy sörösüveg röpül be. A fény visszavált, zene - ha szót - elhallgat. Kintről éles gyerekhang: Beletaláltam! Pont a közepébe! Góóóó! Góóóó! ...Borízú férfihang: „Takarodtok! Rohadt kölykök) Egyszer még felgyújtjátok nekem!...” Futó lábak dübörgése... Csönd. Luc és Guillaume nem néz egymásra. Luc hirtelen aktivizálja magát, fölpattan, járkál, faltól falig, mint a gyakorlott börtönlakók

(Undorral) Micsoda kupleráj! (Céltalan takarításba fog, üres üvegek, szétszórt rongyok. az asztal maradványai hullanak egy üres ládába, de mert a helyzet reménytelennek látszik, ugyanilyen váratlanul abba is hagyja a rendrakást)

GUILLAUME (élesen nézi Lucöt) Voltál az ügynökségen?

LUC Voltam.

GUILLAUME És?

LUC Semmi.

GUILLAUME Filmmé?

LUC Semmi.

Csőnd

(*Hisztérikusan*) Semmi, semmi, semmi! Nulla! Zéró! Lapátra tettek, eladminisztráltak, személtárába dobtak, kiszuperáltak, leirtak miniket, passz!

GUILLAUME Vidékre?

LUC Azt lehet. Azt - még gondolom - lehet.

GUILLAUME Hitted volna?

LUC Benne volta pakliban. Minta szappan. Ha nem habzik eléggé, ha már nem elég illatos: puff! Szemétre vele. Jöhét egy új, egy bontatlan, szebb csomagolásban, érintetlenül... Senkit sem érdekel, mit tudsz, mennyit érsz valójában, új arc kell ... (Újra *megkezdí vég nélküli* rohanását *faltól falig*) ...új trükkök. Új hús! Új stílus! Mintha létezne olyan! Új stílust még soha senki nem talált ki... legfeljebb új divatot, ami egy nagy semmi... léggömb... elég egy gombostű és (*Kifejező gesztus*) ...Mindegy, csöndes vagy harsány vagy, a lényeg, hogy jó hangszere légy! Ha magaddal viszed a nézőket, felkorbácsolod az indulataikat, összetöröd a szívüket, megnevetted és megríkatod őket, akár akarják, akár nem: színész vagy. Amúgy csepfűző ripacs. Stílus! Ugyan már! Az csak eszköz, megtanulható, tucatarú! Ha nem teszel hozzá valamit a személyiségedből, valamit, ami egyedülállóvá nemesíti, ami páratlan és megismételhetetlenné teszi a játékodat, akkor szart sem ér... Siker! Hülyeség! Csak annyit jelent, hogy megfélelsz az adott kor ízlésének vagy sem. Ha most hallanánk Monet Sullyt, asztal alatt fetrengenénk a röhögéstől, pedig micsoda színész volt a maga idejében...

GUILLAUME ...nézzünk szembe józanul...

LUC Nem! Engem a józanság elborzaszt... mint szike az orvos kezében... belemetsz az élő testbe... sebbé szabdalja szép sima bőrödöt, és azt mondja: rák! Meg fogsz döglenni. Megdöglöm, jó! De addig se csináljanak roncsot belőlem! Ne vagdaljanak darabokra, ha baj van, magamtól is rájövök, de addig engedjenek élni! Nekem a játék az élet! Engedjenek játszani! Ha egy reggel fölbredek, és nem akarok többé játszani, kezdetétek szétküldeni a gyászjelentésemet...

GUILLAUME ...akkor fogalmazzunk úgy, hogy kimentünk a divatból...

LUC Micsoda?! Mi ment ki?! Az emberek többé már nem akarnak sírni és nevetni? Bemennek egy moziba - folyik a paradicsompüré, kifordult szemek, fölhasított gyomor, szörnyek, gépemberek, idegen bolygók támadása, elevenen égő gyerekek - nem igaz, hogy ez kell nekik! Lehet öt percig üzlet, mert új, mert meghökkentő, de aztán újra kíváncsiak lesznek saját magukra. Újra olyanannak akarják látni magukat, amilyennek mi játszottuk: néha hősnék, néha hülyének, meg-csaltnak és csalónak, akarják látni, hogyan nyer a jó, és bukik el a gonosz. Sosem érdekelt, hogy amit csinálók, azt mások művészetnek tartják-e vagy sem, sem az, hogy a szórakoztatás szándéka biztosít-ja-e az örök dicsőséget, amire amúgy szarok! De ha nem engednek játszani, akkor megölnék.

Csönd

Guillaume! Menjünk le vidékre. Bárhol hajlandó vagyok... kocsmában, koszos istállóban, bárhol, és ne mondd, hogy nincs értelme! Mit tudod te... lehet, hogy egy a bámuló kölykök közül kedvet kap, lehet, hogy belőle lesz a jövő nagy színésze, és mindez azért, mert két kopott vándorkomédiás egyszer Molière-t játszott neki... (*Lerogy az egyik székre*)

Csönd

GUILLAUME Nem tudom.

LUC Mit?

GUILLAUME (*furcsa mosollyal*) ...Te mindig annyira hiteles vagy... magadra húzol egy figurát, az attól fogva a te vonásaidat viseli, úgy mozog, ahogy te, és azt gondolja, amit te... és most egy állástalan színészt játszol, és ez a színész egészen olyan, mint te, és ahogy hallgatlak, igazad van az első szótól az utolsóig, és ha annak hiszlek, ami most vagy, akkoravilág igazán rohadt, és a szakma is... csak tudod... napok óta azon gondolkodom, hogy mi - te meg én - hol követtük el a hibát... nem az a baj, hogy öregsünk, ez mindenkielőfordul előbb-utóbb... de... gondolja nagy öregjeinkre... gondolj Gabinre, ő volt nekünk az Isten... rád nézett azzal az apró malacszemével, és attól kezdve tehetséges voltál... meztelen lettél előtte, de nem szégyellted, vállaltad magad olyannak, amilyen vagy... ő úgy tudott tehetséges lenni, hogy körülötte mindenki csillogott... vala-hogy szétsugározta... egyszer forgattam veled... régen történt, akkor még egy senki voltam... szép pofájú siheder... zuhogott az eső, mindenki dühöngött, állta munka... ment a szokásos álhisztéria, ő meg ült egy ponyva alatt, és nézte az esőt... én térferegtem egy darabig, aztán én is leültem, nem nézett rám, mintha ott se lennék, csak vala-mi fura félmosollyal bámulta a hulló vízcspepeket... és emlékszem: hirtelen, addig sosem ismert - azóta sem fordult velem elől hasonló -, valami elementáris erőt szerettetrohám veit rajtam erőt, úgy éreztem, ő az egyetlen ember a földön, akihez valaha közöm volt és közöm lesz... akartam mondani valamit - emlékszem - valamit,

amit még ember embernek nem mondott soha - már éppen összedtem magam, hogy megszólaljak, amikor elővett egy doboz cigarettát, kirázott egyet, a szájába tette... (Gesztus) ...aztán anélkül, hogy rám nézett volna, odanyújtotta, én is vettem, előkotortam a gyufámat, tüzet adtam neki, megszívta a cigit, végig nem nézett rám, csak a zuhogó esőt nézte, én is rágyújtottam, és csend lett körülöttünk, olyan csend, mint a világ teremtése előtt egy órával, már akkor tudtam, hogy fölösleges mondani bármit, ez a csönd úgy ölelt körül, úgy olvasztott magába, az eső véget nem érő dobolását úgy vette át a szívem, mintha földből kibújó pici növény volnék - mindig mi, gaz vagy virág - öntudatlan és optimista... aztán, emlékszem, elállt az eső, ő nehézkesen föltápáskodott, rám nézett - akkor először - pici malacszemében szeretet, gúny, kajánság: „Kidumáltuk magunkat, mi?” - mondta, és többet ügyet se vetett rám. Ettől a félórától vagyok az a színész, aki lettem. Beszélhet bárki bármit - akkor egy zseni fölgyújtotta a lelkeket -, ez a tűz máig bennem izzik. Százszor gondoltam, hogy feladom, de mindig rám villantak a gúnyos-szerető malacszemek, és hallottam a fura rekedtes hangot: „Kidumáltuk magunkat, mi?” (*Főáll, ledobja a köpenyt, lassan bejára-rajta az izületeit, megmozgatja az izmait - mint valami nagy macska*) LUC ...bejön az öltözőbe - akkor találkoztam vele először - bejön, azt mondja: „...a Bologneze győz,” erre én: „...nem, a Marseille,” erre ő: „Bologneze” ...és megy a gép elé, és ugyanazon a hangon, amellyen a focieredményeken vitatkoztunk, mondja Audiard szövegét, és mikor rá villan a szeme, ezt látom benne: „Bologneze...” Hogy melyik jelenet volt az igazi, és melyik a játék...

GUILLAUME ...aztán mi is befutottunk, mindig profikkal játszottunk, közepes színészek voltak, de prof ik, mind a szakma mestere... miért nem fiatalokkal, kezdőkkel?... Miért nem tehetséges senkikkel, akikből a mi személyiségünk fényétől bújik elő a zseni?... Miért nem?... Soha...

Csönd

Miért játszottunk olyan keveset együtt? Nem a kezdeti időkre gondoltok, amikor két hasonló korú, szóra sem érdemes kezdőt összeraktak, későbbre, amikor már ment a bót... Miért nem?

LUC Nem tudom.

GUILLAUME Tudod.

LUC Tudom.

Furcsa beszélgetés jöhetne létre, ha nem vonulnának el Párizs egéről a felhők, és nem sütné ki a nap pont most, amikor negyedóránig - dacolva a fizika és fényterjedés valamennyi ismert szabályával - az éles fény sugar bekuszhat a két pinceablakon. De ime - ragyogó csíkkal hasítva szét a poros homályt-, besüt. Luc felkap egy széket, és arcát a fénybe tartva napozik a növények boldog önfeledtségével. Guillaume-ból lassan tör fel a röhögés

Mit röhögsz?

GUILLAUME Semmi.

LUC (bőre szinte hallható bugyborékolással szívja magába a fényt - patetikusan szétárt karokkal)

soles occidere et redire possunt:
nobiscum serrel occidit brevis lux
nox est perpetua una dormienda...

Guillaume a másik fénynyaláb szélére áll, úgy, hogy mindig lába előtt legyen a fénytócsa, de őt magát ne érje a fény. Ahogy vándorol a fény, Guillaume úgy lépdel a tócsa szélén, Luc pedig odébb-odébb húzza a széket, hogy mindig arcát érje a nap

GUILLAUME Te tudsz latinul?

LUC Nem.

GUILLAUME Ez latinul volt.

LUC Igen.

GUILLAUME Akkor tudsz latinul.

LUC Nem.

GUILLAUME Én sem.

LUC Eltűnvn a nap, újra felragyoghat:
egyszer tűnik a kurta fény szemünkből,
s álunkból sosem ébredünk utána.*

GUILLAUME ...vagyis tudsz latinul.

LUC Nem. Apám szerette szavalni. Ült, hagyta, hogy bőrébe ivódjon a fény, és közben Catullust szavalt, néha Vergiliust... (*A fény sáv után csusszan a székekkel*)

GUILLAUME ...Ha meghalunk... kinyílik egy ajtó... a résből vakító fény sugar tör elő... és kiszól egy udvarias hang: Erre tessék! ...Te belépsz... (*Átlép a fénytócsán, fehérringe felszikkázik*) ...és egy évek óta bezárt színház raktárában találod magad, ott ül egy pasas, pofá-

* Fordította Devecseri Gábor

ja, mint Michelangelo Dávidjáé vasúti szerencsétlenség után, hülyén rád bámul, és megkérdezi: „Maga mit keres itt?” „Meghaltam.”
LUC (*hülyén bámul rá*) Na, és milyen volt?
GUILLAUME Semmilyen. Sötét lett, kinyílt egy ajtó, és kiszólt egy udvarias hang: „Erre én beléptem, egy évек óta bezárt színház raktárában találtam magam, ott ült egy pász, rám nézett és azt mondta...”
LUC Maga mit keres itt?

Csönd

Nem szeretek a halálra gondolni... felbőszít: itt minden megy tovább, Gérard reggelente megveri a feleségét, a mókás Charles-Edouard sárkányt fabrikál az apja ünneplőingéből, Jean-Eudes órák hosszat ül egy vedlett léckerítés mögött, hogy megleshesse Juliette-et mosdás közben, téged meg kirekesztenek, kihagynak, elveszik tőled a színeket, szagokat, testek melegét, a dühöngés, kétségbeesés, zabálás, szeretkezés jogát, ha hiszel a papoknak, a mennyországba számúznak, ahol véget nem érő boldogságra ítéltetve zenghetsz hozsannákat, ha szerencsésebb vagy, a jóval kellemesebb pokolban, barátaid s ismerőseid meghítt körében unatkozhat az örökkévalóság fenyegető közelségén rágódva...
GUILLAUME ...ha meg a kevés kiválasztottak közé tartozol, beleihatsz mások poharába, beleehetsz tényérjukba és könnyedén lebbenve végigrohoghatod a saját temetésedet hallgathatod a méltató beszédekét - mert soha temetésen még ki nem mondták, hogy az illető igazi diszta volt, korrupt, csaló gazember, mocskos száju iszákos kurvapécér, és éppen ideje volt, hogy megdögöljön... így legadázzabb ellenségeid elismerő búcsúztató-ja szórakoztat...
LUC (*egy ideje nem figyel rá*) Tényleg annyira ronda a pofám?
GUILLAUME (keves meggyőződéssel) Nem.
LUC ...mégis...
GUILLAUME (*biztatólag*) Nem annyira.

Csönd

...annyira nem ronda... ragadnak rád a nők... ha annyira (*Kifejező gesztus*) ...nem ragadnának... meg neked ez a karaktered... rohognék rajta... szeretnek... akin rohög az ember, azt szereti... rajta meg rohognék, nem?

Hosszú kínos csönd

Azt hiszed, nekem jobb volt?... Van fogalmad mennyire szerettem volna vigjátékot játszani? Komikus szerepet... de ezzel az arccal, ami nekem van... senkinek sem kellettem... mást vártak tőlem... más skatulyába dugtak... hősibe... hűvös, ámde érző szívű gyilkos... könnyfacsaró halál... gerincre dobott nők... fúj! ...pedig tudtam volna mást...

Váratlanul vált, és egy pillanat múlva Jaques, az Ahogy tetszik bölcs bolondja áll előttünk

Bolond! Bolond! - Bolond van az erdőben;
Tarka bolond; - sanyaru egy világ! -

Guillaume Jaques-felfogása merőben más, mint amit a mai európai színjátszás helyesnek tart. A „méla” Jaques melankóliáját egy örökké újra vágyó, izgatott, az állandó felfokozottság állapotában lévő szellemes és időnként - okossága és kíméletlen szókimondása miatt - tűrhetetlen ember játékos gonoszságának fejtette meg. Gyors mozgású, saját szellemi fölényét élvező ember, akit kamaszos izgalom tart lázban minden új jelenség felfedezésekor

JAQUES Ahogy ételen élek: láttam, ott van; Elyűlt a földön és sűtkézett S Fortuna asszonyt szidta, okosan, Szakértelemmel - pedig csak bolond!

Luc lassan megfordul székestől, most hátulról éri a fény: fehér haja ragyogva veszi körül a fejét, arca árnyékban van, de tatásából világosan láthatjuk, hogy ő már nem Luc többé, hanem az idősebb, száműzött herceg az ardenes-i erdőben bolyongva. Jaques őt teszi meg bolondnak, a bolond szövegét is maga mondva természetesen. Mélyet bókol a bolond előtt

„Adj Isten, bolond!” mondtam.

(Újra a Herceg mögé ugrik, felemeli annak karját tiltakozva)
Ne, uram - szólt - Ne mondj annak, míg nincsen jószerencsém!”

Nem lehet tudni hogyan, közben lekapcsolja Luc karóráját, és diadalmasan meglengeti

S azzal egy órát húzott ki zsebéből, Megnézte fénytelen szemével és Nagy bölcsen így szólt:

(*Leül a Herceg lába elé*)

Most tíz óra van:

S így láthatjuk, hogyan fut az idő:
Csak egy órával ezelőtt kilenc volt,
Egy órával ezután tizenegy lesz;
S így, óráról órára, egyre érünk,
S így, óráról órára, rothadunk,
S ettől függ, ami lóg!” ...Ó, nemes bolond!
Remek bolond! - Tetszik a zubbonya! AZ IDŐSEBB HERCEG Bolond?

JAQUES Remek bolond!... Ó, bár bolond lehetnék!

(*Főlpattan, bejártssa az egész színpadot*)

Minden becsvágyam egy tarka kabát!

AZ IDŐSEBB HERCEG Megkapod.

JAQUES Mást semmit sem akarok; Föltéve, hogy kigyomlálsz az agyadból Minden giz-gaz hitet, amely szerint

Bölcs volnék. S mi kell még velem?

Itta fénykörbe lép, a fehéringéről visszaverődő fény bevilágítja a színpadot

A szél nagy szabadalma: bárkinek Arcába fújni...

Öltöztess bohócnak s engedj beszélnem!

AZ IDŐSEBB HERCEG

Ahogy akarok - kipucolom én
E megfertőzött világ ronda testét,
Csak szedje gyógyszerem türelmesen.

JAQUES Pfüj, gyalázatos! Tudom, mit csinálnál!

AZ IDŐSEBB HERCEG

Kíváncsivá tesszél! Na mit, ha nem jót?
Rút, mocskos, új bünt, míg szidnád a másét,
Mert kicsapongó voltál magad is,

Főlpattan, és fölkapja a nehéz széket, fenyegetően közeledik, és ez már nem a herceg, még csak nem is Luc, hanem egy civil színész, aki a kollégáját agyon akarja ütni

Oly érzéki, mint maga a kan ösztön; S ami dagadt fekélyt, ért nyavalyát Fölszedetett veled a szabadság, Mind ráokádnád az egész világra...

SZÍNÉSZ (*már nem Jaques, nem Guillaume: civilben, halkan*) ...ha hozzám nyúlsz, fasírtot csinálók belőled.

Csönd. Most valahogy lassan múlik az idő, ahogy ott állnak farkasszemmet nézve. Egyszerre rohognék el magukat: kikerülnek saját hatásuk alól. Luc az asztal szélére ül, az otthagyt szőlőt csipegeti - mindenféle kunsztokat csinál a szemekkel, földobja, szájával kapja el stb. Guillaume újra kezdi reflexszerű faltól falig sétáját

LUC ...Látod... a marhák... próbálnak utánozni bennünket. A külső dolgok néha meglepően jól sikerülnek: dzseki, farmer, trikó... hideg tekintet, kalap... marhák... vakok... Mit ér egy gesztus, grimasz, szemvillanás, ha nem vagyunk mögötte mi? Ócska tok... üres... Mit ér a szája az elcsókolt csókok ize nélkül, a szem az elsírt könnyek, elgyűlölt gyűlöletek tüze nélkül, a bőr simogató kezek nyoma nélkül, csont a törések, hús a sebek fájdalma nélkül, a test szaga a rászáradt verejték, a félelem sós, az öröm véreze nélkül... Figyelsz te egyáltalán?

Odavág egy citromot - a jólélő Véronique ajándékát --, Guillaume reflexből kapja el és dobja vissza, inkább fenyegetőleg, mint játékosan
...Nem is annyira ronda a pofám.

Csönd. Guillaume megállíthatatlanul rohogni kezd

Magadnál vagy?

GUILLAUME (*végre levegőhöz jut*) Egész életemben a pofádat irigyeltem: azt, hogy aki rád néz, az rögtön barátságosan rád is vigyorog, mert úgy érzi, ezer éve ismerlek egymást, azokat a nyílt, vállveregető mosolyokat irigyeltem tőled... szívesen hagytam volna szétverni az arcom én is, csak hogy... (*Kifejező gesztus*) De nem. Sosem. Ezerszeres árat fizettem minden öszinte szóért... Mintha a Holdon éltem volna... bámultak, de nem szerettek. Mindent azonnal megkaptam - szélesre tárt ajtók... széttett lábak... de soha semmit önként nem adtak magukból... volt idő, hogy meg tudtalak volna ölni.

Nem a sikereidért - én is sikeres voltam -, nem a pénzedért - akkor nekem is volt -, még csak a szerepeidért sem... hanem a feléd sugárzó rokonszenvért, a nyílt mosolyokért. Ugyanannyit játszottunk, ugyanannyi nőt szerettünk...

LUC (*motyog*) ...nem eleget... nem eleget...

Guillaume rámered, kirobban belőle az eddig visszafojtott düh, fölugrik az asztalra, de Luc addigra rég nincs ott, összeverekednek, ez már nem játék, valódi, gyilkos küzdelem - koreográfiája lélegzetelállító

GUILLAUME Bohóc!... Rohadt ripacs... mért pont veled zárt össze az Isten...

LUC Nyugi... csak semmi pánik...

GUILLAUME ...egész Franciaország tele van csövező színészekkel... mért pont te... mért pont ide...

Hátraverekszik magukat a jobb oldali folyosón, és úgy látszik, rosszul löktek meg egy díszletfalat, mert óriási porfelhő és robaj kíséretében összeomlik a gondosan tárolt díszletkupac, fönről néhányláda is lezuhan, páncéldarabok, kardok, sisakok, maszkok, jelmezek, kellékek borulnak rendetlen kupaccá. Hosszú csönd. Amint a porfelhő elül, óvatos mocorgás a romhalmaz alatt: valaki tehát életben maradt. Guillaume előmászik a vacakok alól, meglehetősen kába, fogja az oldalát, nehezen lélegzik, leül az ágyára. Gyanús neki a csönd

GUILLAUME Luc? (*Hirtelen támadt pánikkal ugrik föl, a kupachoz rohan, vadul szórja a lomot, mint egyhűsű bernáthegyi, mikor nyakában rumoshordóval gazdját ássa ki a hó alól*) Luc!!... Hé! Ne marhászkodj... Luc!...

A bal oldali folyosón Luc jön elő, mintha mi sem történt volna, kezében múlt századi bábatáska. Nesztelen lépteit Guillaume nem hallja, tovább folytatja kétségbeesett bányamentői munkáját. Luc leül egy székre, érdeklődéssel vegyes kajánággal figyel kollégáját

A rohadt életbe... Luc!...

LUC Nézd, mit találtam.

Guillaume megfordul, leroskad, leírhatatlan ábrázattal bámulja Lucöt. Csönd. Luc kinyitja a táskát, néhánygyönyörű kelléket vesz elő, finomművű koronát, becsúszós tört és egy nagy flakon művért, pumpákat, amelyekkel a test szinte bármely részén remek vérzéseket lehet előállítani

...Egy lánglelkű kellékes hatyúdala... (*Kinyitja a flakont, eléggé ügyetlenül, trikóján végigömlik a vér*) ...most moshatom... ha kijön egyáltalán...

GUILLAUME (*fura félmosollyal*) „Hány inged van, Ned?”

LUC „Kettő. Egy rajtam, egy fölösleges...”

Luc leveti a trikót, a benyílóba megy mosdani. Guillaume nézi a félig meztelen testet - úgy méri fel, mint a vásárra vitt lovat. Csönd

GUILLAUME ...rongált rajtunk az idő...

A ledőltd ládákából hihetetlen mennyiségű csipkés, bő ujjú ing borult ki - a néhai színház előszeretettel játszott klasszikusokat

LUC (*egy inggel megtörölközik, egy másikat fölvesz*) ...Sosem az öregedéstől félttem, hanem hogy nem kellek, hogy csökken az erőm, és nem hülyülök elég gyorsan... hogy végig kell nézmem, hogyan áru el a testem... a szemem, a lábam... nem engedelmeskedik többé... a memóriám... de mindennel együtt még mindig jobb öregnek lenni, mint a föld alatt, mint fiatal halott...

GUILLAUME Adj, Uramisten, gyors szenilitást, hogyne fogjam föl, hogyan hülyülök el. Adj kellemes rögeszméket, szórakoztató tévhitet és hirtelen halált. Ámen.

LUC Ámen.

Csőnd. A darab folyamán ez az első pillanat, mikor tökéletes összhangban vannak - és azt hiszem, az utolsó is

Mindig úgy vettem az életet, ahogy jött. Voltak dolgok, amelyeket elkerülhettem volna, de jó, hogy nem kerültem el... akkor szar volt, de később... (*Kifejező gesztus*) ...felismerni és megragadni a pillanatot, amikor a szerencse elérkezik: ezen múlik az egész.

GUILLAUME ...Egy reggel fölkeltem, mint szokás, megmosdottam, mint szokás, és ellődörögtem a napot, mint szokás - ez is olyan volt, mint a többi, este egy ember rám nézett, és azt mondta: te vagy az, aki kell - és minden megváltozott egy pillanat alatt...

LUC ...nyitottan mindig a szerencse és balszerencse fogadására...

GUILLAUME ...és hogy mikor melyik a jobb... (*Kifejező gesztus*) LUC ...a szerencse gyilkolhat, és a balszerencse későbbi varázslatos történetek visszafordíthatatlan láncolatát indíthatja el...

GUILLAUME ...és nincs védekezés: gurul a szekér... „az Idő lassan mozgó ujjá rád mutat...”

LUC ... ki hitte volna, hogy a közlés bukfcencet vet, és a magamfajta fickók jönnek divatba...

GUILLAUME ... ki hitte volna, hogy a közakarát eltölt a nevetéstől... de komolyan, Luc! Te ismersz: olyan vagyok én, mint egy üveg jégbe hűtött savanyú uborka? Olyan vagyok én?

LUC (*kevés meggyőződéssel*) Hát, nem...

GUILLAUME ...te meg egy röhögtető gép vagy? Két szaltó közt egy poén? Ilyen vagy?

LUC (*még kevesebb meggyőződéssel*)... nem...

GUILLAUME Végül is arra kényszerítettek, hogy így éljük le az életünket: rendelésre összevont szemöldök, rendelésre szívmenlengető vi-gyor. Nem?

LUC (*meggyőződés nélkül*) ...de... igen...

Pici csönd

Tudod... jó pillanatban érkeztünk. Mi mondtuk ki azt a mondatot, amit mindenki hallani akart... trikóban, dzsekiben, pátos és manír nélkül - úgy, mintha élénk -, és hittek nekünk, és mi is hittünk magunknak. Mindig azt csináltuk, amit szerettünk csinálni, és ettől... (*Kifejező gesztus*) ...Ennyi. Nem több... rólunk mindenki elhitte, hogy kivételesek vagyunk, mintapéldány... és a néző, aki a maga módján ugyancsak kivételes, úgy érezte, a mi életünk még annál is kivételesebb, és lassan elhitte, hogy mi ök vagyunk, este otthon ami testünkkel szeretkezve, az asszony helyére Lorent képzelhette...

GUILLAUME ...ami persze a megfogant gyermekek jellemén mit sem változtatott.

LUC (*kizökken*) Mit sem. (*Pici szünet után*) Mi van a röpülő nyúl hátán?

GUILLAUME

LUC Sas.

Csőnd. Mosolytalanul nézik egymást

Bohóc. Világéletemben bohóc szerettem volna lenni... GUILLAUME (*nem minden él nélkül*)... azért ezt a vágyadat megközelítetted...

LUC Nem eléggé. Tudod, én azokra az igazi bohócokra gondolok. Píros orr, ártatlanul naiv szemek, seggbe rúgások örökös szenvedő alanya... spriccelő könny...

Egy pillanatra előttünk áll a cirkusz szeretett bohóca

GUILLAUME A röhögtetés tudománya nagy ajándék...

LUC ...egyáltalán, annyi minden lehetett volna belőlem... pap (*Játsza*), a hívek tálcán hozzák eléd a lelküket, és te két könnyed mozdulattal megszabadítod őket gyötrő lelkiismeret-furdalásuktól...

GUILLAUME ...te amolyan csodatévő pap lehettél volna...

LUC ...Szent Tádé-féle...

GUILLAUME Nem. A környék összes meddő asszonya gyermekek tömegét hozta volna a világra áldásos tevékenységed gyümölcséeként... LUC ...és mind betört orral született volna...

GUILLAUME ...egy életen keresztül ugyanazt... dögunalom... játszani üzletembert, házmestert, betörőt, festőt, stricit, légtornászt... egyetlen kalitkában leélni az életet...

LUC ...a szabadulás minden reménye nélkül...

GUILLAUME ...fölkelni minden reggel, és elhitetni magaddal, hogy amit te csinálsz, az az egyedüli fontos... hogy meg kell tervezned, alá kell írnod, föl kell állványoznod, meg kell hegesztened...

LUC ...orvosnak lenni... az valami... (*Műteni kezd az asztalon, főlvágja a beteg hasát, turkál a cuppogó zsigerek közt*) ...emberszerviz... behozza hibásan, visszakapja újan! (*Gyöngyház beleket húz ki, a fölösleget elhajítja*)

GUILLAUME (*undorral*) Ne az asztalon. Ezen eszünk.

LUC ...kidobjuk, bevarrjuk, letöröljük, bekötjük, ha sikerül: szüret, ha nem...

Váratlanul megszólal kint a közeli templom harangja, megbűvölten hallgatják

GUILLAUME ...lovagkor... ha nem ebbe a hivatalnokvilágba születünk volna... sodronyog...

LUC ...aranycsináló alkimista...

GUILLAUME ...keresztshadak - Hurrá, Jézus nevében -, örök-

üdvösség, tripper...

LUC ...felfedezhettünk volna földrészeket... Terra Incognita...

GUILLAUME ...zászlót szorongatva barikádon hősi halált halni a jobb jövőért...

LUC ...ami most van...

GUILLAUME ...és amiért marhaság lett volna halni hősileg...

LUC ...hátrahagyva asszonyt, gyereket, jegyet váltani Amerikába...

GUILLAUME ...csapszékét nyitni Livóniában...

LUC ...bevezetni a himlőoltást Dél-Afrikában...

GUILLAUME ...feltalálni a gőzgépet és a lúdtalpbetétet, mint az emberiség jövevénye...

LUC ...fagotton adni szerenádot repkényfutotta balkonok alatt...
GUILLAUME ...meghalni máglyán kiáltva: mégis mozog...

LUC ...ringyók öléből géppuskatűz elé...

GUILLAUME ...látni Lenint...

LUC ...indiánok közt lenni Ülő Bika...

GUILLAUME ...fehérek közt egy jobbhátvéd...

LUC ...párbajt vívni utolsó végig...

GUILLAUME ...csipkés szűz lányon halni meg...

LUC Végül is kár, hogy nem lettünk kurvapecérek.

GUILLAUME Kár. Luc, mi barátok vagyunk vagy ellenségek?

LUC Nem tudom.

GUILLAUME Tudod.

LUC Harminc éve élünk keresztül egymás életén.

GUILLAUME Negyven.

LUC Negyven.

GUILLAUME Akkor?

LUC Inkább legyünk ellenségek. Barátot könnyen talál az ember, de

egy valamirevaló megbízható ellenséget... *(Kifejező gesztus)*
Széles mosollyal tájékoznak egymás felé a karjukat és indulnak is, hogy összeölelkezzenek, de Luc váratlanul lehajol, fölkap két spádét, Guillaume-nak dobja

Nemsokára véred cseppen,
Készen áll már a csapom!

A tér adta minden lehetőséget kihasználva fantasztikus vívás alakul ki kettőjük között, fehéringükben mindketten roppant egánsak, és vívásuk is a romantikus összecsapások iskolapéldája

Melleden vagy hasadon
Fúrjalak ki? Nem t'om még én,
Amde szentül fogadom:
Megdöflek a versem végén!

GUILLAUME

(veszi a lapot)
Jaj, hogy állsz ott? Fehéribben
Mint pátolyat a napon!
A szemécskéd félve rebben...
No ne féj! Nem harpom Le az
orrod, arányom,
Sem az arcod ékességén
Nem esik baj... Csak nagyon
Megdöflek a versem végén!

A verssor végén olyan erővel löki hátra Lucöt, hogy z eltűnik a bal folyosóban, de nem hagyja magát, mikor feltűnik, telje sebességgel támad Guillaume-ra

Ajánlás.

Hívd a gyóntató papom! Vár
az Isten trónja-székén! Egy-
kettő...

Topp! Angyalom!

Odaszúr, de Luc valahogy rosszul lép, a bokája kifordul, és szinte belezuhan Guillaume kardjába, hátralép, arcán döbbenet - melléhez kap, sűrű vörös vér patakzik ujjai közül -, valami furcsa gyermekes csodálkozással nézi VÉRES kezét, a fallig hátrál és - min a rongybaba - összeesik. Guillaume áll mozdulatlanul, egyre fehérebb lesz, most nem játszó színész, hanem egy visszafordíthatatlan baleset tragikus főszereplője. Vonásai fellazulnak, most legalább tíz évvel idősebbnek hat valódi koránál. Fodrász, aki gyorsváltozásra árva álldogált az ügyelő mellett, berohan

FODRÁSZ Uramisten!... Ereszd le a függönyt...

Ügyelő hívóba kiabálva, hallani, ahogy az épületben visszhangzik a hívás

ÜGYELŐ Fügönyhöz! Előfügönyöst azonnal! Siessetek...

fügönyhöz! *(Berohan, lehajol Luchöz, visszazohan a pulthoz)* Titkarság, hallasz?

HANG A VÉGTÉLENBŐL Mi van?

ÜGYELŐ Hívjátok a mentőket... baleset... leszúrta .. mentőket!

HANG A VÉGTÉLENBŐL *(pánikban)* Micsoda?

ÜGYELŐ Mentőket!

Ügyelő visszazohan a színpadra, ahova bejött egy öltöztető, és a sugólyukból előmászott a sugó is - közös erővel próbálják fölemelni Luc-öt, akiből megállíthatatlanul dől a vér. Ügyelő a szín ad szélére megy, szemét takarva a reflektorok fényétől

Nincs önök között orvos?

A nézőtéren mozgás, a sorok közt valóban akad egy orvos, aki indul föl a színpadra. A színházi titkár -- a végtelenből jövő hang gazdája - mentődobozzal be

SZÍNHÁZI TITKÁR Jönnék... mi történt... Szent Egek! *(Letérdel Luc mellé)*
FÜGGÖNYÖS *(beballag)* Na
ÜGYELŐ Ereszd le, baszd!

Függönyös kiballag, megvan a véleménye az egész cirkuszról. Orvos, akinek letettek egy széket, hogy azon kapaszkodjon föl a színpadra, végre fölér, odamegy Luchöz, aki - Mielőtt lehajolhatna hozzá - fölpattan. Luca jól sikerült tréfa minden örömeivel lengeti meg a véres gumitartályt

LUC „Megdöftem a versem végén!”

Guillaume eldobja a kardot, tied dühhel ront neki, még látjuk lendülni a karját, de a lehulló függöny jótékonyan eltakarja a jelenet többi részét

II. rész

A színpadon csak Guillaume-ot látjuk, zavartan téblábol: félbetört mozdulatai gyerekesen bocsánatkérőek

GUILLAUME Kicszerélem?

Csőnd

Kicszerélem, ha akarod, ha már... *(Kifejező gesztus)* *(Belenéz a koporsóba, ahonnan halk morgás hallatszik)* Hidd el, hogy soha... a valóságban soha, azaz, ha nem muszáj, nem...

Csőnd

Jó! Néha igen, ha előnti az agyamat, akkor... *(Kifejező gesztus)*
...de amúgy, tényleg soha...

Csőnd

Mindenki azt hiszi, hogy... *(Kifejező gesztus)* ...pedig nem. Kölyökkoromban az más. Vagánykodtunk, egy-egy monokli, felhasadt bőr... napokig sántítva... cigi, trágárságok - ettől valahogy férfibnek éreztük magunkat. Autókról beszélgettünk, meg fociról, boxról... aztán megint autókról, nőkről, arról, hogy... *(Kifejező gesztus)* ...és élveztük, hogy közben feláll a farkunk... *(Leül a koporsó mellé)* Persze később is. Tényleg, mért van az, ha férfiak összejönnek, azonnal autókról, fociról, nőkről beszélgetnek... néha filozófáulunk, aztán megint autók, nők... pedig már semmi örömünk benne, álmodozunk hősiességről - ami már senkinek se kell... elhittjük, mennyire fontosak vagyunk, hogy bukunk ránk a nők, pedig már régen nem... elhittjük magunkkal, hogy rajtuk áll vagy bukik, mert ettől valahogy férfibnek éreztük magunkat. Tényleg ne cseréljem ki?

A koporsó mélyéről hörrenés, Csőnd

...A banda... egész nap az utcán lógtunk, parkokban: összetartoztunk, figyeltük egymást, számon tartottuk... annyira akartam tartozni valahová... meg akartam felelni, jó akartam lenni... de senkinek nem kellett... vagy csak nem vették észre, hogy *(Kifejező gesztus)* ...emlékszem, az apám, mára második, a mostoha, elküldött valahová, valami fontos dolog volt, már nem emlékszem pontosan, mi - emlékszem -, rohantam az utcán, és elkezdett zuhogni az eső, nem törődtem vele, hősnek éreztem magam, aki minden akadályt legyőzve... *(Kifejező gesztus)* ...amikor hazaértem bőrig ázva, rám nézett hideg-gúnyosan, és csak annyit mondott: a parasztnak is van annyi esze, hogy ereszd alá áll, ha esik... Napokig betege voltam... aztán már nem... „kemény fickó” lettem, hideg, fékezhetetlen, akitől tartani kell... soha többé nem akartam megfelelni senkinek... ettől valahogy mindenki vágyat érzett, hogy elnyerje a jóváhagyásomat, egy bólintást, egy félmosolyt... Hadd hozzak másikat. Bevizezek egy...

Válaszul kinyúluk egyikéz a koporsóból, és megvetőleg magára húzza a fedelet. Guillaume feláll, járkal

...üveglap... ott feszül köztem és a világ között: mindent látok, hallok, de ha meg akarom érinteni: hűvös, hideg fal választ el... áttörhetetlen, síkos... mindent megpróbáltam... provokáltam a világot, megbotránkoztattam, szartam a pofájára... mindent... megengedhetőt és megengedhetetlent... mindent a gyötrelmes jósgától a leggyűlöletesebbig... hiába!

A koporsóban mocorgás

Te... van ott bent levegő?

Bentől érthetetlen szöveg, a hanglejtésből ítélve nem valami szalonképes

Jó, jó, hagylak. (*Járkál föl-alá a már Ismert „börtönsétával”*) Kutyák és lovak. Csak az ő szemükben nem láttam... egy kutya mindig az, ami. Vagy egy ló. Ha rúg, akkor rúg, ha harap, akkor harap, de mindig azonos magával. Nem komédiázik, nem próbál átráznia... nem hazudik a pofádba. Nem látod felvillanni szemükben a gyűlöletes szikrát... (*Leül*) ...talán még egy-két barát. Talán. A barátság, ha van ilyen egyáltalán... érdek nélküli, életre szóló... a többi (*Kifejező gesztus*) ...szerelem... a szenvedély talán... de szerelem... gyönyörű testek... bármit tehetsz velük, nincs pillanat, hogy egészen a tieid legyenek, hogy a szemük mélyén föl ne lobbanjon a mohóság... a birtoklás vágya, a szerzése... sosem az adásé, mindig csak a szerzése... és a gondosan festett szájából elsőnek ne egy nagybetűs ÉN bukna ki elsőnek ÉN... ENYÉM... NEKEM...

A díszletek közül előbukkan a japán katona, igen fáradt és kelleetlen, szemmel láthatóan unja a kísértést. Nem keres fedezéket, előballag - Guillaume hátranéz - a katona szétcsapja a karját, de már csak egészen kicsi barlang tátong a mellén, szegényes vérpatakka

LUC (*a koporsóból*) Hát barát az ilyen? Elássa a depót... a kollégája elől... Szép!

Mozdul a fedél, Luc felül, bevert orrát egy csuromvéres, -vizes Molliére-inggel borogatja. A japán katona eltűnik. Guillaume visszafordul, arcán csurog a víz. Luc észreveszi, hogy baj van, kiugrik a koporsóból kezében üveg vörösborral - ezt iszogatta bent

Hé!... Megint?!

GUILLAUME Az arcomra olvadt... üvegmaszk... hűvös és sikos...

LUC (*hozza a gyógyszert*) Vedd be...

Guillaume gépiesen beveszi, Luc tartja a fejét, amíg iszik

GUILLAUME Ha leveszem, mi van alatta?... Milyen arc?... Van arc alatta egyáltalán?

LUC Mindjárt jobb lesz...

GUILLAUME ...vagy csak véres hús... alaktalan massa?

Csőnd

Luc... ha meghalok...

LUC Nem halsz meg.

GUILLAUME De...

LUC Mi nem halunk meg.

GUILLAUME Soha?

LUC Soha.

GUILLAUME Szavadat adod?

LUC Esküszöm.

GUILLAUME Nem csapsz be?

LUC Miért, becsaptalak valaha?

GUILLAUME Igen.

LUC ...jó, jó... de most nem... Hülyét csinálunk a vén gazemberből...

Gesztus: előttünk áll a halál-csontváz, csuklyában

GUILLAUME (*elröhögi magát*) Mindig is hülyét csináltunk...

LUC (*átveszi a röhögést*) ...átráztuk...

GUILLAUME (*fetreng a röhögéstől*) ...kicseleztük...

LUC Játsoztunk vele: géppisztolyosorozat... ta-ta-ta-ta... ugrik, kap a kaszája után, de mi addigra már talpon vagyunk, és a sminkes mosasa rólunk a sebhelyeket...

GUILLAUME ...zuhanás, sikoly, megtört tekintet... az öreg pattan...

de mi rég a restiben gusztáljuk a felszolgálónő seggét...

LUC ...lándsza: elől be, hátul ki... vérfürdő... feni a szerszámát, és éppen idejében érkezik ahhoz, hogy végighallgasson egy anekdotát a tegnapi forgatásról...

GUILLAUME ...sikoltozó asszony, zokogó család, pap, az Ige: sebai, föltámadunk... mire odaballag, a szeretőm tőri a poharakat, mert más szeretőjét szeretem...

LUC ...persze, föltámadunk, vivát... Ez nekem mindig is gyanús volt. Pontatlan valahogy. Jó - tegyük fel - föltámadunk, a por, amivé lettünk, földdé korhadt hajdanvolt virágok leveleiből, száz éve fölzabált madarak trágyájából - fácán áfonyával - újra testté áll össze. Jó. Milyen lesz az a test? Mire emlékeznek azok a sejtek: növénylétre, madárlétre? a zöldséges pára közvetlenül mielőtt szalonnával spékellik? egy falusi budi légyzsongta hűvösére? Egyáltalán emlékszik majd ránk? Es ha igen, hány éves lesz az a frissen összetakolt por-hüvely? Csecsemő? A Földet kétszázézer év teljes csecsemőtermése csüssza-mássza majd szoptatósdajka után sikítózva? ...vagy tizenhét évesek leszünk, és a kontinensek talapatig remegnek szeretkezésünk zajától? öregek leszünk? Kétmilliárd aggas-

tyán? ...csattogó protézisek géppuska ropogása, kopogó mankók zárótüze... vagy mi választunk? Olbe kaphatjuk hároméves anyánkat... mondjuk, nekem a harminc év tetszik, neki a három... Nem tetszik nekem ez az egész. Nagyon nem tetszik...

GUILLAUME ...az előbb azt ígérted, nem halunk meg, akkor meg mit érdekel a föltámadás?

LUC Nem is érdekel... Csak úgy belegendoltam... ha mégis...

GUILLAUME Rohadék! Hazug disznó...

Guillaume fölpattan, mintha kardot rántana. Luc ugyancsak kihúzza képzelte kardját, bár a váratlan támadás készületlenül érte. Vadul vivnak, egy idő után a néző is látni véli a villogó pengéket. Guillaume fehér ingben, Luc félmeztelenül, kezében harciasan lengetve véres-vizes ingborogatását

Talált!

Ettől kezdve a mozgás lehet lassított is, ha a színészeknek és a rendezőknek kedve telik benne

Pokolra ezt a két familiát!

Végem... S elvitte szárazon?

LUC (*fogalma sincs honnan az idézet*) Mi baj?

MERCUTIO Csak macskakamolás; de épp elég lesz.

Apródóm hol van? - Hé, fiú, seborvost!

Miután Luc végre ráismert a szövegre

ROMEO Nyugodj meg, pajtás, nem lehet komoly seb.

MERCUTIO Nem hát: nem oly mély, mint egy kút, nem olyan tág, mint a dóm kapuja (*Elhárítja Romeo segítségét*), de azért megjárja. (*Nevet: mi is kezdjük hinni, nem komoly a seb*) Holnaptól minden titkodat rám bízhatod: hallgatok, mint a sír.

Romeo megnyugszik, együtt röhögnek a dolgon, mellé ül, hogy kényelmesen hallgassa végig barátja új műsorát

Jól meglékeltek, esküszöm. (*Mostanra érte el érzékszerveit a valódi fájdalom - dührohamban*) Pokolra mind a két familiát! - A szentségit, hogy egy kutya, egy macska, egy patkány, egy pocok karmolja az embert halálra. (*A roham enyhült, újra a régi közkedvelt jópofa, minden viccek kitalálója*) Egy bohóc, egy pöffeszkedő pupák, aki könyvből biflázza a vivás tudományát! (*Nekiront Romeónak, és újra vívni kezd vele, mutatva, milyen az, ha valaki nem könyvből tanulta*) Te meg mi az ördögnek ugrottál közénk? Hónod alatt nyúlt át a kard-ja!

LUC (*még idejében kapja el összecsukló barátját*) Én jót akartam.

MERCUTIO Benvolíom, egy házba támogass be...

Elájulok... Pokolba a családjuk!

Mert ők vetnek férgék koncául, ők...

Ezt megkaptam... Pokolra mind! (*Meghal*)

Romeo óvatosan leteszi a földre, lefogja a szemét, de Guillaume kinyitja: lesve kollégája elismerő pillantását

LUC (*civilben*) Csukd be, baszd meg, meghaltál!

Guillaume lehanyatlík: láthatjuk szívzaggató és látványos halálainak egyikét. Luc, aki kellően megrendülve lefogja a szemét, meglepően új-szerű piétát alkotva duetto...

...neked lázad van.

GUILLAUME (*még mindig csukott szemmel*) Tudom.

LUC ...de magas...

GUILLAUME Tudom.

LUC ...nem kéne...

GUILLAUME Nem.

LUC ...esetleg, ha...

GUILLAUME (*üvöltve felpattan*) NEM! NEM! NEM!

LUC (*vértelenül éri a hirtelen támadt dührohamb*) Ha nem, hát nem.

GUILLAUME (*jár föl-alá az ismert börtönjárással*) ...nem kell nagy ügy!

LUC ...nem azért...

GUILLAUME ...ha ég a gyomrod, te rögtön tűzoltókért rohansz!... Imádod túllicítani a lehetőségeket!

LUC Én aztán soha!

GUILLAUME Mindig! Csak azt tudnám, mit akarsz bizonyítani! Kinek...

Imponálni!... Hogyne!... Metró tetején... kötélén lógva, autóval lép-csőn... Kinek!

LUC (*most már ő is kiborul*) Magamnak! Élveztem! Örömöm telt benne!

GUILLAUME ...hogyan összetöröd magad...

LUC ...hogyan összetöröm magam... ha szarrá törtem is magam, én győztem.

GUILLAUME Győzelem! Vivát!... és ezt ki tudja rajtad kívül?
LUC Mindenki! Azért születtem, hogy győzzek. Igen, az ember azért született, hogy győzzön...

GUILLAUME Közhely... ócska kis közhelyekkel jössz...

LUC Az. Közhely. Az igazság gyakorta közhelynek tűnik, de attól még igazság marad. A színházat azért találta ki az emberiség, hogy lássa győzni az igazságot. És a filmet is. Ha látja, hogyan állók bosszút helyette, hogyan dőföm át karddal az intrikust, lyuggatom szítává az aljas gazembereket, ha velem markolhatja a géppuskát, ha behúznak egyet, velem állhat föl... akkor hazafelé menet nem süti le szemét a házmester előtt, hanem emelt fővel gyalogol föl a nyolcadik emeletre, és a küszöbre köp, ha köpnie kell.

GUILLAUME Jó, egy bizonyos határig...

LUC Nincs határ. Ez olyan, mint a szüzesség. Vagy van, vagy nincs - középut nem létezik...

GUILLAUME Akkor is... elfogadom, van, amit muszáj, de főlegesen kockáztatni...

LUC Mit főlegesen! Te is beveretted a pofádat, másztál, zuhantál, nem?

GUILLAUME Az más volt...

LUC ...amennyiben te voltál a főszereplője, nem én .. Ne röhögtesd!

GUILLAUME Az hozzá tartozott...

LUC ...az enyémhez nem?

GUILLAUME Nem mindig.

LUC Mindig.

Kís csönd

Jó. Nem mindig. De minek takarékoskodtam volna.

GUILLAUME En talán takarékoskodtam?

LUC ...patikamérlegesen kimérni grammra...

GUILLAUME ...én se méricskéltem... ha egyszer kellett... *(Kifejező mozdulat)*

Luc ironikusan ingatja a fejét, és egy teve kacér hányavetiségével szemléli kollégáját

...ne merd! Ne ingasd itt nekem!... Nekem nem kell ripacskodnod, én nem a te kedves közönség vagyok... nekem hiába játszod a nagymentőt, jobban ismerlek, mint bárki. Minden szusszanásodat, minden gesztusodat, minden rezzenést az arcodon... évtizedek óta figyellek. Szemmel tartalak... nekem ne add itta... *(Kifejező gesztus)*

LUC Nyugi! Ma egyszer már... *(Kifejező gesztus: utalás vérző órrára)*

GUILLAUME Jó, jó, jó! Bocsánatot kértem. Nem mintha nem lett volna igazam.

LUC Nem volt.

GUILLAUME De. Igazam volt.

LUC Nem.

GUILLAUME De...

LUC Pax.

GUILLAUME Pax.

Csőnd

(Váratlanul körülnéz. Úgy szemléli a raktárt, mitha először látná életében: körbejár, megfogja a falakat, fölnez a keskeny téglalapablakokra, egyre sebesebb a mozgása, a kezdődő hisztéria jeleivel próbálja ki a sarkokat) Luc! Menjünk el innen!

LUC Jó vicc, hová?

GUILLAUME Bárhová!

LUC Az tágas.

GUILLAUME Mint a láncra kötött kutyák rohangálunk körbe-körbe, acsarkodva, egymás oldalába marva... mi értelme?

LUC Semmi.

GUILLAUME Menjünk el! Kérlek, könyörgök, menjünk el!

LUC Hová?

GUILLAUME Menjünk el Jacques-hoz.

LUC Meghalt. Szívroham.

GUILLAUME Georges?

LUC Meghalt. Túlitta magát.

GUILLAUME Charles?

LUC Feleség, négy gyerek.

GUILLAUME Jean-Marie?

LUC Abbahagyta. Pocak, papucs, este tv, vörösbor, néha egy-egy ványadt nő, az olcsóbbik fajta, mert spórolni kell. Mi kezdene velünk?

Csőnd

GUILLAUME Menjünk el az ügynökségre.

LUC Voltam.

GUILLAUME Benet-hez... ócska kis ribanc, de nagy hatalma van... kérjük meg...

LUC Kértem.

GUILLAUME Könyörgjünk. Ha az életéért könyörgök az ember, akkor nem gyáva szar... ha az életéért, akkor igaz van...

LUC Azt hiszed, nem?... Hiába.

Csőnd. Guillaume lekucorodik a lépcső és a koporsó közé, nem látni, csak hallani

GUILLAUME Félek.

Csőnd

Krisztus is félt. Nem a haláltól, az csak egy pillanat, hanem a szenvedéstől, ami megelőzi... véres verejtéket hullatva siratta magát, pedig ő Krisztus volt.

Csőnd

(Váratlan energiával pattan föl) Ha meg úgyis mindegy, akkor menjünk el hozzájuk, verjük be az összes szarjancsi képét, borítsuk rájuk a tetves íróasztalukat, azt a szép fényeset, basszuk meg a nyafka titkárnőket, hogy szikrázzon a szemük. „Nincs bent... tárgy!... nem adhatom...” ...sok díszkurvát ott a szentélyirodák monstranciaiktól előtt...

LUC *(vígyorog)* Igaz, ami igaz, idáig nem mentem el... de megtettem, amit lehetett. Azt hiszed, érdekel bárkit két kikopott színész? két hajdani híresség?... Senkit. Köpnek ránk. Leírtak. Eladmisztráltak. Slussz. Nem számítunk többé.

Csőnd

GUILLAUME Luc...

LUC

GUILLAUME Mondd, Luc, mi jó színészek vagyunk? ... vagyis hogy voltunk?

LUC Hogy jut eszedbe ilyen...

GUILLAUME Komolyan. Jók voltunk mi?

LUC Nem tudom.

Csőnd

Néha csináltunk rosszakat. De többnyire - azt hiszem -- jók voltunk. De ha rosszak is voltunk néha, tehetségesen voltunk rosszak. Sugárzóan. A fenébe! Sosem akartam halhatatlan lenni... tökéletes. De igen. Mindig tökéletes akartam lenni... abban a pillanatban, amikor csináltam, mindig... és nem számít más, csak az a pillanat. Az utókor számára vannak más dolgok kőbe vésve, bronzba öntve, sokszorosítva... De én csak most vagyok... a húsom, a vérem, a testem, a gondolat, ami átcikázik rajtam: egyetlen visszahozhatatlan pillanatig. A verejtékem szaga, ez a gyűrődés az ingemen, egyszeri és visszahozhatatlan: ősz vagyok, kopaszodom, arcom ráncos... tessék! Lehet röhögni! Meglehet, nem vagyok más, csak egy jó szakember. Meglehet. De ha akarom, egy temetési menetet is megröhögtetek. Vagy legyenek elmélyült és bensőséges? (Gonosz-intellektuálisan)

York napsütése rosszkedvünk telét
tündöklő nyárrá változtatta át...

Ha a színésznek kedve van, többet is mondhat a monológ⁹ből

Tetszett? Megmondjam, hogy csináltam? Egyszerű. Megtanulható. Laza tartás... Vesébe látó, mégis kicsit kifejezéstelen tekintet, átható hang -- előtte érdemes néhány mély lélegzetet venni a színpalak mögött... *(Mindezt mutatja)* „York napsütése rosszkedvünk telét...” Hatásos, mi? Pedig nagy marhaság. Richárd nem intellektuális és mély, hanem boldog és felszabadult, saját gonoszságát mélyen élvező ember, aki pompásan kifőzött tervét nem tudja magában tartani, nem tudja nem megosztani a közönséggel. *(Energikusan és derűsen - ettől roppant szuggesztíven)* „York napsütése rosszkedvünk telét...” Belső monológja valami ilyesmi: emberek, örüljtek velem, szeresettek: mesterművek alkottam, a gonoszság mesterművét.

Pici csönd

Az embereknek persze legtöbbször a közhelymegoldások tetszenek. Ha valami szokatlan vagy szórakoztató, az nem eléggé intellektuális. A látványos unalom, az mást ami ennyre unalmas, az biztosan nagyon intelligens, csak én nem értem, mert műveletlen hülye vagyok. Izlésterror! Megfélemlíteni az embereket! A „rekmű” szóval szögesdrótot vonni a nevetés és a felsőbbrendű szellemi élvezetek közé... Szögesdrót önkény a zsúrja, diktatúra csipkéje... *(Igen elégedett a költői megfogalmazással)* A siker gyanús! Ha röhög a nézőtér: alsóbbrendű csöcselék!... Marhák!
GUILLAUME *(teljesen civil)* Ne bántsd őket. Például „szerintem a közönség ma zseniális.” *(Biztatólag kimosolyog a nézőkre)*

Csőnd

...az volna az ideális: mindig beletalálni a közepébe. De nem mindig sikerül. Vagy korán kellene meghalni, mint James Deannek...

LUC Azzal már elkéstünk. Amúgyis... én valahogy jobban szeretek idősebb lenni, mint az ő helyében ott a... *(Kifejező gesztus)*

GUILLAUME ...a sikert napról napra élni meg... igen. Napról napra. Olyan, mint a szerelem... ha belegendolsz, hogy a test, amit simogatsz, egyszer ráncos lesz és aszott, az ígésző szemeket hályog homályosítja, a kéz, amely a hátadba mar, Parkinson-kórtól reszket, a nő, aki alattad fekszik, megcsal és elhagy... ha szüntelenül ez jár a fejedben, ha egész nap erre gondolsz... semmi öröme többé az egészben.

LUC *(máshol tart)*... exhibicionista vagyok? Igen. Epikureus? Igen. Na és? A színész azért van, hogy lássák. Ha nem látják, akkor minek van? Egy szobrász, egy festő vagy zenész örök műveket hagy maga után kőbe faragva, lekotázva, de mi... a mi alapanyagunk a pillanat... szappanbuborék, csillag, mint a gyémánt... de elég egy kézlegyintés: szét pattan. Ha van olyan gazember, aki meg meri tenni ezt a... *(Kifejező gesztus)* Jó. Lehet, hogy nem mi vagyunk az etalon: a mérce, amihez a világ dolgait igazítani lehet. Nem mi vagyunk a kaviár, a langusza... meglehet, néha nem vagyunk több, mint egy tányér forró hagymaleves: hajnali munkából hazatérve megmelegíthet gémberegett ujjaidat a tányér szélén... de van ennél nagyobb ajándék?... maroknyi melegség ebben a hűvös világban?... Tragédia, amely fölírás a fásultságból, komédia, ahol kiröghögheted magadból a keserűséget, a gyűlöletet, vígjáték, amely fejedbe száll, mint a pezsgő, de emberi méltóságodban sosem sért...

GUILLAUME ...Látod, alig játszottam vígjátékban. Micsodavesztőség... LUC ...szikrázó szellemesség... remek stílus: a stílus valójában erkölcsi kérdés... emlékszel rá?

GUILLAUME Emlékszem.

LUC Az ő stílusa az improvizáció volt: fából vaskarika - szilárd alapon nyugvó, kemény logikával át gondolt improvizáció.

GUILLAUME ...senki nem tudta utánacsínálni. A hirtelen születő gondolat, érzés feszültsége nem pótolható semmivel.

LUC Az egyetlen valóban szabad ember volt, akit valaha ismertem.

GUILLAUME Godard.

LUC Godard... jött borostásan, félszeg idétlenséggel... emlékszem, egyik reggel ott üldögéltünk egy kávéházban... forogtatás előtt vagy után, nem tudom... kávépárasította szemüvegén keresztül ostobán pislogott rám... én gyűrött voltam, szintén borostás, és minden csontom fáj, szavamra, ott helyben, az asztalon el tudtam volna aludni... ez meg csak pislog, aztán finoman elkuncogja magát: „Hát nem marhák vagyunk, mi emberek? Azt hisszük, ha cellulózra rögzítjük saját képmásunkat, és véget nem érően reprodukáljuk magunkat újra meg újra lejátszva, halhatatlanná válunk. Hogy személyiségünk lenyomatát tartósabban örökítjük meg, mint a kőszikla, a könyv vagy az emlékezet... Te is. Ülsz itt... és ezt az arcodat csak én ismerem, én rögzítem itt és most olyannak, amilyen... és ez végül is több, mint amit az ember kívánhat.

GUILLAUME Mindannyian valami fatális tévedés áldozatai vagyunk. Próbálunk szobrot állítani magunknak... próbálgatjuk a talapzatot, hogy festünk majd rajta... hogy olyannak örizzen meg az utókor, amilyennek látszani szeretnénk... de ami a valóságban páratlan és egyedülálló bennünk - huss - hagyjuk elroppenni nyomtalanul...

LUC ...póz, póz, póz... Minta kakasok. Meredő taréjjal kapirgálunk a szemétdombunkon, és aki nem tiszteli eléggé kakasivoltunkat, annak csőrrel, körömmel, sarkantyúval rontunk neki...

GUILLAUME ...pedig semmi sem ment meg bennünket a levesesfázéktól... sok zöldséggel, borsal, vörösborban...

LUC Ezért szeretem a boxot. Ott a győztest is megverik. Beállsz a ringbe, szemben veled egy ürge, aki ugyanolyan kondícióban van, mint te, aki szintén győzni akar, győzni és játszani, ugyanabban a súlycsoportban vagytok... amelyiktek karjában áram van, az lesz a bajnok.

GUILLAUME ...szétvert pofájú bajnok...

LUC Bajnok.

GUILLAUME Amíg csak ketten vagyunk, könnyű. De az előadás körmérgőzés. Jön a szerző: jobbhorog, sorozás. Jön a partner: bal-egyenese, recseg az állkapcsod. A többi szereplő: felrepedt szemöldök. A rendező: fordul a mennyezet, rád számol a bíró... a vér látványától megvadult nézőtér felülvöl: Üsd ki! Üsd ki!

LUC ...és te még mindig azt hiszed, a biztatás neked szól. *(Boxol a levegőben)* ...új erőre kapsz, nem érzed az ütéseket, sem az öklöd fáj-dalmát, amivel ütssz... *(Abbahagyja)* ...asztán a csalódás, amikor a bíró nem emeli fel senki kezét... Knock out... Bajnok és vesztes ott áll csapzottan, izzadtan, véresen, a valódi győztes, a közönség előtt...

GUILLAUME ...aki egymást taposva tülekedik a ruhatárba...

LUC ...és két fogás között a vendéglőben...

GUILLAUME ...ha megengedhet magának efféle luxust...

LUC ...mondjuk, néha meg...

GUILLAUME ...elég ritkán...

LUC ...és két fogás között megjegyzji: *(Most kövér kispolgár, aki gondos figyelemmel piszkálja foga közül a csirke maradványait)*... „Ez a

pasas egész jó volt, de a másik! Nincs egy barátja, aki megmondaná neki, menjen el inkább eladónak valamelyik vasedényboltba?"

GUILLAUME Te ezalatt állsz a zuhany alatt, és a szappanhabbal együtt eltűnik a lefolyóban III. Richárd, Hamlet, Cid, Alcéste, Sganarelle...

LUC ...s immár fényesre sikkva, egy hideg sör reményében ballagsz a társalgó felé... *(Itt drámaira vált)* ...mikor a sötét kellektárból eléled ugrik Jodelle... *(Az egyik nyitott ládából kopott színpadri ruhákat dobál, érzékeltetve a szerzők kísértethadát - mint fura árnyak röpülnek a ruhadarabok)* ... Corneille, Racine, Molière, Lesage, Marivaux, Beaumarchais, Scribe... *(Itt egy háromszor két méteres selyemdrapéria kerül a kezébe: a francia trikolor színeiben pompázó)* Vive la France! Rostand, Giraudoux... elkapnak, a falhoz szorítanak *(Elkapja Guillaume-ot)* és a képedbe röhögnek: na, mi van, haver? Kiütöttek? Rád számoltak? Bajnok, te?

GUILLAUME Ne rángass.

LUC Hol az a híres magabiztosságod, így szemtől szemben velünk? Átírni a szöveget? He? Meghúzni?

GUILLAUME Nem én húztam meg...

LUC Hanem ki?

GUILLAUME ...a dramaturg, a rendező... én csak elmondom, amit elem tesznek. Én csak színész vagyok...

LUC *(hisztériásan)* Szöveggyilkosok! Hogy merészleitek...

GUILLAUME *(begurul)* Ti hogy merészleitek! Firkáltok valamit egy íróasztal mellett, és azt hiszitek, az úgy van a színpadon is?

LUC *(visít)* Velünk packázol, klasszikusokkal? Rólad már azt sem tudják, voltál a világon valaha, mi még ott porosodunk a polcokon - börkötésben, aranyozott gerinccel...

GUILLAUME En azt az aranyozott gerincet nem emlegetném ilyen büszkén. Sokba van az az arany. Kultúrurvak! Bárki kézbe vehet, bármilyen tehetségtelen barom végignyálzhat benneteket...

LUC ...és minden szánalmas ripacs fennhangon skandalhatja varázslatos sorainkat...

GUILLAUME *(civilben, fenyegetőleg)* Ne ripacsozz! Ne ripacsozz...

LUC *(klasszikusból)* „Ne tegezz! Pertu velem? Ezt nil!” *(A megfelelő gesztus)*

GUILLAUME Ha nem hagyod abba...

Luc térdre veti magát, Guillaume nem érti, miért, csak később ismeri fel Scapint

LUC „Jaj, uram, mit beszél, mit akar tenni? Pillantson csak a törvény útvesztőibe! Mennyi folyamodvány, feljebbvitel, mennyi terhes eljárás, mennyi vérszopó vadállat...”

Guillaume hátrál, Luc még mindig térdén a nyomában

...csőr, karom: kézbesítők, ügyészek, ügyvédek, írnokok, helyettesek, eladók, bírák és ügyvédbojtárok!”

Eddigre Guillaume az ágyáig hátrál, lezökken rá, és előkotor egy Molière-kötetet, kinyitja, megtalálja benne a szemüvegét, fölteszi, és föllapozza a Scapint. Közben rendezővé válik, mégpedig egyik legrosszabb fajta rendezővé, ő lesz a Tárgyilagos Rendező. Szemüvege fölött szemrehányóan pislog Lucre, aki ettől zavarba jön, és elakad

GUILLAUME „Egy sincs közöttük...”

LUC „Egy sincs közöttük, aki a legkisebb apróságért föl ne...”

GUILLAUME *(fokozódó rosszállással)* „...rúgná...”

LUC „...föl ne rúgná...” Ez így nem megy.

GUILLAUME *(metsző hűvösséggel)* Mért nem tanulja meg, kérem, a szöveget? Így valóban nem lehet. *(Fő/áll: szikár és jéghideg)* A kollégáival szemben is... minősíthetetlen, kérem.

LUC *(kínban)* Megtanultam...

GUILLAUME Akkor mért nem tudja? *(Emeli a hangját)* A művészetért szenvedni kell! *(Évezettel ejti ki a szót)* Szenvedni! Aki erre nem hajlandó... *(Rövid séta után)* Es mikorra méltóztatik megtanulni?

LUC *(porig alázva)* Holnapra.

GUILLAUME *(a diadal legcsekélyebb jele nélkül)* Helyes. *(Újabb rövid séta, apró zárt lépésekkel)* A tegnapi próba is lébecolással telt el munka helyett, kollektív memóriapróba... A mai is... Ez az idő nagyon hiányzik majd maguknak bemutató előtt. *(Egyre élesebb és hangosabb, a becsukott Molière-kötettel veri a taktust szövege nyomatékosítására)* Engem okolnak majd érte! De ezt előre is kikérem magamnak! Ez csakis a maguk fegyelmezatlenségének következménye. Most pedig, tessék!

Csönd

Azt mondtam: tessék! Kezdje előlről. Majd én súgok.

LUC *(gyámoltalanul)* „Jaj, mit beszél, mit akar tenni...”

Guillaume ezalatt átválta Fecsegő Rendezőre, aki képtelen elkezdeni a próbát anélkül, hogy valami szívemengető anekdotát el ne mesélne. Haja kusza, mozgása koordinálatlan, sugárzik róla a nyájasság és a lojalitás

Pillantson csak a törvény útvesztőibe! Mennyi folyamodvány..."
GUILLAUME Fantasztikus ez a Molière, nem? Fantasztikus. Mintha ma írta volna...

LUC Igen. „Mennyi folyamodvány, feljebbvitel...”

GUILLAUME Tegnapi is... megáll az ember esze... *(Már előre röhög a történeten, amit mesélni fog)* Teljesen elbambultam, lelépek a járdáról: fékciskorgás, két centire tölem megáll - vészfékkel - egy kocsi, a vezető kibassza az ajtót, én még mindig dermedten állok, és tudod, ki száll ki belőle? Tudod? Nem találsz ki!
LUC *(mogorván)* Hát, nem.

Ráadásul a rendező fogdosós fajta, aki hallgatója rendíthetetlen figyelmét biztosítandó, beszéd közben bökögöti partnere vállát

GUILLAUME Tényleg nem találsz ki?

LUC Nem. Inkább mondanám tovább...

GUILLAUME Előbb találd ki!

LUC NEM TUDOM!

GUILLAUME Maurice! Tudod melyik?

LUC NEM TUDOM!

GUILLAUME Dehogynem! Emlékszel, tavaly... vagy tavalyelőtt... nem, mégiscsak tavaly, a Renaissance-ban... Emlékszel! LUC *(kellően)* Magas szőke...

GUILLAUME Az! Maurice!... Ugye hogy emlékszel! .. Odaugrik hozzá, megfogja a kabátom hajtókáját, és beleordít a képeembe: „Ha előbb látom, hogy te vagy az, nem fékezek, hanem elkenlek a flaszteren!” *(Minden pórusból árad a derű az emléktől, hogy vele ilyen jópofán viselkedett Maurice)* ...Aranyos, mi? Mindig ilyen volt... ilyen bohém... Maurice...

LUC *(eddig bírta, most üvöltöni kezdi a szöveget)*,... mennyi vérszopó vadállat, csőr, karom: kézbesítők, ügyészek, ügyvédek, írkokok, helyettesek, előadók, ügyvédbojtárok...

Guillaume közben vált: mosta Katartikus Rendező ál előttünk, jöllehet belső katarzisait saját magán kívül senki nem veszi komolyan. Haja sima, inge nyakig gombolt, hóna alatt teleírt jegyzetfüzetek, arca sápadt

GUILLAUME Ez nem jó helyen van. *(Belenéz az egyik jegyzetfüzetbe, odább tolja az asztalt a koporsó mellé)* ...Most van tereid. Tér kell... *(Mutatja, hogy most van) ...te állj oda... (Mutatja) Argante... ez a szék lesz Argante. (Kritikusan szemügyre veszi a s éket, alkalmas-e Argante pótlására; nem egészen elégedett, de végül úgy dönt, megfélel)* Ott állsz te.

Luc ott áll. Csönd

i

Hol is hagytuk abba?

LUC „Ügyvédbojtárok.”

GUILLAUME *(fellelkesíti a végszó)* Igen! „...bírák és ügyvédbojtárok!” *(Főlpattan, járkál, néha belelapoz valamelyik füzetbe)* Az „ügyvédbojtárok” itt nem fontos, a hangsúly a bírakon van. Gondold el, abban az időben a bíró mekkora hatalmat képviselt. Mekkora apparátus állt mögötte. Elet és halál ura volt... Es Scapinnek volt már dolga a törvénnyel... *(Főlapozza)* „Egy vállalkozásról...”

LUC *(fásultan folytatja)* „...amely összeakasztott a örvénnyel.”

GUILLAUME *(mint Octave. Főlsikolt)* „A törvénnyel”

LUC „Igen, volt egy kis vita köztünk.”

GUILLAUME „Közted s a törvény között?”

LUC „Igen. Meglehetősen csúnyán bánt el velem.”

Luc leül a székre, Guillaume kirántja alóla

GUILLAUME Erre ne! Ez Argante!

LUC Nem mindegy? Szék az szék!

GUILLAUME Nem! Ez most Argante! *(Visszateszi a helyére a székét)* Itt áll Argante. *(Luc helyére, aki közben leült Guillaume ágyára, egy másik székét tesz)* Itt meg Scapin bírák és ügyvédbojtárok. Egy sincs közöttük, aki a legkisebb apróságért föl ne rúgná a világ legjobb igazságszolgáltatását." Argante közelebb lép. *(Odébb teszi az Argante-székei)* Scapin hátrál. ... *(Hátrább a Scapin-székét)*

LUC Nem hiányzom?

GUILLAUME Nem. ...Tessék? *(Ocsúdik, belenézi a jegyzetfüzetbe, nézi a két székét, láthatóan elégedetlen a jelenet mostani állapotával)* Észre sem vettem, hogy bejöttél. Tudod, otthon foglalkoztam kicsit... *(Leplezetlen büszkeséggel mutatja a füzeteket - kis rosszallással odább húzza a renitens Argante-székét, amely mégsem áll a megfelelő helyen)* Hol is tartottunk?

LUC „A végrehajtó hamis idézést kézbesít, mire tudtán kívül elítélik. Az ügyész összejátszik az ön ellenfelével, pénz beszél, kutya ugat.”

GUILLAUME *(főlszól a világosítóknak)* Theo! Itt, hogy „kutya ugat”, fényváltás lesz, és lehet, hogy zene is.

LUC Miért kéne ide más fény?

GUILLAUME Argante lelkiállapota megváltozik, ezt érzékelteti majd a fényváltás.

LUC *(robban)* De ez hülyeség! A monológ egy darabból áll, pontosan

szerkesztett tömb, nem kell szétnyírni...

GUILLAUME Fontos a látvány hidd el! Ha csak állsz és beszélsz, meg-un a néző...

LUC Engem soha!

GUILLAUME Mindenkit!

LUC *(civilben)* Ebből elegendem van. *(Félreül, iszik)*

GUILLAUME *(észre sem veszi, hogy nincs színésze)* Tehát: fényváltás, zene.

FŐVILÁGOSÍTÓ *(az erősítőn keresztül)* Beírtam!

GUILLAUME Argante előbbre lép. *(Húzza az Argante-székét)* Scapin... *(Ellenáll a csábításnak, és nem nyúl a Scapin-székhez)* Gyere, légy szíves, így nem lehet dolgozni, ha örökké leültök...

LUC Fejezzük be...

GUILLAUME *(hirtelen a Mesterré változik, a Nagy Mágussá: királyi tartás, nemes arcú, aurája úgy követi, mint Szűz Máriát a dicsfényt)* Barátom! *(Odaül a durcás Luc mellé)* No, elkezdjük! Azaz folytatjuk. Ha nemes anyaggal dolgozom, mindig meghatódok. Igen. Mindig mélyen meghatódok. A minap is Giorgióval üldögéltem a Piccolo melletti kávéházban... tudod, Strehlerrel... nagy pozór az öreg... kérdezi, mit rendezek, mondom: Scapin... „Óh, Scapin!” ...és láttad volna az arcát! Irigy volt. Irigy. *(Főlpattan, nem is megy, úszik át a szín-padon)* Molière! Molière! *(Próza egyszerűséggel)* Zsenialitása meglehetősen közel áll hozzám: magasrendű vígjátékai szinte már nemis vígjátékok; szereplői sosem nevetségesek - csak amit mondanak vagy tesznek. De a jellemük és sorsuk inkább tragikus. Gondold meg, ez a hipochonder képes voltönmagát kigúnyolni a Képzelt betegben: saját halálfélelmét, kiszolgáltatottságát, gyűlöletét és szorongását az orvosokkal szemben... vagy vegyük a Tartuffe-öt: egy démoni gazember szemünk láttára tesz tönkre egy jobbra érdeemes családot...

Lucre is hatással van a Nagy Mágus előadása, egyre nagyobb érdeklődéssel figyeli

Jellem! Jellem! Ami a tragédiában a drámai szükségszerűség, az a vígjátékban a jellem. *(Egyre lelkesebb és meghatottabb saját tudásától)* A történet kibontása lényegtelen, egy váratlan fordulat - deus ex machinával - megold bármilyen képtelen helyzetet. Ezek végül is szerkesztési hibák lehetnének, ha nem egy zseniális elme átgondolt munkái lennének. *(Lehanyatlak, mint híres karmesterek hangverseny után, keze fáradt pillangóként rebben a homlokára. Aztán váratlanul újratölti magát, újra felragyog, és atyai mosollyal Luchöz lép)* Nos?

LUC *(teljesen hatása alá kerülve folytatja a szöveget)*, Hasonlóképpen megkenik az ügyvédjét, épp a tárgyaláson nincs jelen, vagy pedig ostobaságokkal érvel, mellébeszél..."

GUILLAUME Nem, nem, nem! Scapin nem diabolikus figura, nem egy lángész, egy egyszerű bumfordi paraszt, aki csavaros eszének köszönhetően valahogy mindig kimászik a bajból, és aki rögtön újra szorongatott helyzetbe kerül. Itt is kínlódik, tudja, csak egyetlen módon csalhatja ki a pénzt Argante-ból: ha lehenyerli beszédével, de nem elég okos hozzá, csikorog az agya, tudja, ha Argante szóhoz jut, ha marad ideje végiggondolni a dolgot, akkor veszted.

LUC *(csikorgó aggyal - teste meggörnyed az igyekezetből, bamba képen verejték gyöngyözik)* „... épp a tárgyaláson nincs jelen, vagy pedig ostobaságokkal érvel, mellébeszél...”

GUILLAUME Remek. Jó. Egyszóval valami ilyesmi, de közben gondolkodj arra, hogy sürget az idő...

LUC *(kapkodóan)* „A jegyző távollétében ítéletet és végrehajtást ad ki ön ellen...”

GUILLAUME *(megbocsátóan)* ...Hát igen. Előbb-utóbb meglesz...

LUC *(összeroppanva a Mester lesújtó véleményétől, egyre gőrcsöbbebb)* „Az előadó írnoka elsikkasztja az ügydarabot...” *(Befuccsol)*

GUILLAUME Semmi baj. Legközelebb menni fog. Gondold végig, amit ket mondtam, az segít... menni fog... Tartsunk szünetet. Jó? *(Most a valódi Guillaume)* Honnan van borod? *(Leül az asztal mellé)* LUC *(még mindig a Mester hatása alatt)* Mi?

GUILLAUME A bor!

LUC *(magához tér)* Te kérdezed? A koporsóban volt. Barát az ilyen?

Képes koporsóba dugni a barátja elől!

GUILLAUME Nem én dugtam oda.

LUC En sem.

GUILLAUME Megvan! Az öreg Mich! Kivénhedt alkoholista volt szegényke, egész este őrizte az öltöztetője, nehogy igyon. Ő volt előadás végén a tetszhalott, aki a ravatalon magához tér... valami pocskék rémdráma volt... senki sem értette, hogy a koporsóba színjőzanan feküdt be, mégis dugórészenen mászott ki...

LUC *(már régen nem őt hallgatja, nem hagyja nyugodni Scapin-értelmezése)* De a francia is! Scapin nem egy bunkó! Nem egy hülye! Egy vagány, borotvaéles ésszel, játékos és fatalista. *(Újra Scapin-né változik, de ez most egy párizsi vagány rongylábú jassz, szája sarkában cigarettacsikk; a zsebtolvajok és stricik hányaveti*

nemtörődömségével mozog. Bár csábítja az Argante-szék, mégis inkább Guillaume-ot választja partnerének)

Guillaume nem éli bele magát a szerepbe, inkább mint néző szórakozza végig Luc fergeteges alakítását

„Jaj, uram, mit beszél, mit akar tenni? Pillantson csak a törvény útvesztőibe! Mennyi folyamodvány, feljebbvitel, mennyi terhes eljárás, mennyi vérszopó vadállat, csőr, karom: kézbesítők, ügyészek, ügyvédek, írnokok, helyettesek, előadók, bírák és ügyvédbojtárok. Egy sincs közöttük, aki a legkisebb apróságért föl ne rúgná a világ legjobb igazságszolgáltatását. A végrehajtó hamis idézést kézbesít, mire tudtán kívül elítélik.”

Guillaume egyre jobban szórakozik, valami fura azonosság/ön létre a két színész között, a szerep civil szórakozással keveredik, derűs játék-ká nemesül. Luc játszik, Guillaume egyre jobban nevet rajta, iszik, röhög

„Az ügyész összejátszik az ön ellenfelével, pénz beszél, kutya ugat. Hasonlóképpen megkenik az ügyvédjét, épp a tárgyaláson ⁿincs jelen, vagy pedig ostobaságokkal érvel, mellébeszél.”

Guillaume az asztalra hajtja a fejét, mikor felemeli, arca lárvaszerű, verjéktől fényes. Fönn, a rámpán megjelenik a japán katona, egy pillanatra farkasszemet néznek. - Ha a rendező szeretne valamilyen zenét az előadás végére, az itt szólalhat meg, valamilyen, csak vonósokból álló nagyzenekari felvételt javaslok, esetleg Vivaldi valamelyik művét.

A műben idézett részletek Shakespeare: *Ahogy tetszik* Szabó Lőrinc; Rostand: *Cyrano de Bergerac* Ábrányi Emil; Shakespeare: *Romeo és Júlia* Mészöly Dezső; Shakespeare: *III. Richárd* Vas István; Molière: *Scapin furfangjai* Karinthy Ferenc fordításából valók

- *Guillaume nehézkesen feláll, végig a katonát nézve elindul az ágya felé, de nem éri el, a földre zuhan. Luc, aki eddig nem vette észre, hogy baj van, elmerülten játszott Scapint, odarohan*

Guillaume! ...Hozok orvost...
GUILLAUME Fölösleges... régen tudom... jobb így... (Kifejező gesztus. Fura félmossollyal) Jól átvertelek, mi?

Fönt a katona feszes vigyázzba vágja magát, tiszteleg a fegyverével. Guillaume teste elemyed, Luc lassan lefogja a szemét, végigfekteti az ágyon, letakarja a trikolorral, mellére - kereszt helyett - a Molière-kötetet teszi és rá a szemüveget. Csönd. Luc hirtelen örült energiával pakolni kezd. Guillaume ágya köré hordja a festett vászonzalakat. Mikor teljesen körülbástyázta, gyufát keres, de nem talál. Int az ügyelőnek, az bead egy doboz gyufát. Meggyújtja a díszletmáglyát, kicsit nézi a ropogva terjedő lángokat, indul az ablakhoz és kimászik

EPILÓGUS

Ajándék: amelyet a nézők előtt sosem lehet eljátszani

Éjjel kettő körül, mikor már elcsendesedik a környék: a mentők és tűzoltók elvonultak, miután eloltották az égő színházat, a tartós álmatlanságban szenvedő éjszakai portás is elaludt néhány percre - az épület még füstölgő romjai közt feltűnik egy japán katona árnya. Géppisztolyával elmélyülten kotorászik a hamuban, mintha valamit, amit többé már senki nem pótolhat, elvesztett volna, és a ferde szeméből szivárgó könnyek világos csíkokat mosnak kormos ábrázatára.